

Nr 5.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete; given Stockholms slott den 4 januari 1928.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

GUSTAF.

Jakob Pettersson.

Förslag

till

Lag

**om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235)
om försäkring för olycksfall i arbete.**

Häri genom förordnas, att 37 § i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete skall upphöra att gälla samt att 6, 10 och 35 §§ i samma lag, av vilka 6 och 35 §§ senast ändrats genom lag den 18 juni 1926 (nr 215), skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall på grund av försäkringen till honom i ersättning utgivas:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) så länge sjukdomen varar: erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och att arbetsförmågan nedsatts med minst en fjärdedel, från och med dagen efter sistnämnda dag och så länge sjukdomen varar: sjukpenning för varje dag, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, bestämt i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst på sätt nedan angives (hel sjukpenning), och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; skolande hel sjukpenning utgå med följande belopp, nämligen: — — — fem kronor 50 öre;

2) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) livränta under — — — en tiondel;

b) sådan behandling — — — av arbetsförmågan.

På därom — — — gällande beräkningsgrunder.

Kan vid — — — den skadade.

På grund — — — av arbetsförmågan.

10 §.

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda honom vård å sjukvårdsanstalt. Den skadade må dock ej utan sitt

medgivande intagas å sjukvårdsanstalt, såvida ej skadan, enligt läkares intyg, kräver vård å sådan anstalt.

Har den — — — högst hälften.

Försäkringsinrättning äger — — — dylik anstalt.

35 §.

Arbetsgivare vare berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i denna lag avses för olycksfall i arbete, dels ock i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring — — — till efterrättelse.

Avtal om — — — än anstalten.

Vad i — — — samma värde.

Har anstalten — — — livräntan övertagits.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929; dock skall anspråk, som grundas å olycksfall, vilket inträffat därförinnan, bedömas enligt äldre lag.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
2 december 1927.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Pettersson, riksdagens skrivelse den 5 juni 1926 (nr 346), däri riksdagen bl. a. — under framhållande av önskvärdheten av borttagande eller begränsning av den s. k. karenstiden i fråga om den sociala olycksfallsförsäkringen — anhållit, att Kungl. Maj:t efter närmare utredning av berörda spörsmål måtte till 1927 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Härefter anför föredraganden:

Nu gällande
bestämmelser.

Med *karenstid* förstås i allmänhet inom olycksfallsförsäkringen en viss kortare eller längre tid efter olycksfallets inträffande, varunder ingen eller blott reducerad ersättning utgår till den skadade. Inom den svenska sociala olycksfallsförsäkringen har emellertid detta begrepp numera fått en något annan innebörd. Här avser nämligen karenstiden den tid av 35 dagar närmast efter olycksfallet, varunder sjukersättning visserligen icke utgår från vederbörande försäkringsinrättning på grund av den obligatoriska försäkringen, men under vilken tid den skadades arbetsgivare är skyldig att direkt utgiva dylik ersättning i enlighet med härför givna bestämmelser. Från denna skyldighet kan han emellertid befria sig genom att frivilligt taga försäkring för nämnda tid.

Nu gällande bestämmelser rörande karenstiden finnas i 6, 35 och 37 §§ i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete. I 6 § föreskrives sålunda, att då arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall på grund av den jämlikt lagen gällande försäkringen till honom i ersättning utgivas bl. a. erforderlig läkarvård jämte läkemedel och särskilda hjälpmedel ävensom på visst sätt bestämd daglig sjukpenning, allt under förutsättning att olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan under mera än 35 dagar efter dagen för olycksfallet. Nämnda förmåner utgivas fr. o. m. den trettiosjätte dagen och så länge sjukdomen varar. Genom stadgande i lagens 35 § har tillfälle beretts arbetsgivare bl. a. att i riksförsäkringsanstalten eller ömsesidigt bolag, som avses i lagen, försäkra arbetare för olycksfall i arbete i fråga om den i 6 § omnämnda tid, under vilken sjukpenning från försäkringsinrättningen ej utgår. Slutligen har i lagens 37 § stadgats bl. a. att, intill dess särskild

lag om sjukförsäkring må varda genomförd, arbetare, som i lagen avses, äger vid sjukdom, som förorsakats av olycksfall i arbete, under de 35 första dagarna efter dagen för olycksfallet, så länge sjukdomen varar, samt beträffande erforderlig läkarvård och läkemedel jämväl under sistnämnda dag, av arbetsgivaren erhålla ersättning enligt de i 6 § angående ersättning vid sjukdom stadgade grunder, dock att den dagliga sjukpenningen utgår efter särskilda grunder, till vilka jag återkommer i det följande, och att sjukpenning ej utgår, med mindre sjukdomen varat under mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet. Kan den skadade, på grund av arbetsgivarens obestånd eller av annan anledning, ej utfå ersättningen, utgives densamma i arbetsgivarens ställe av den försäkringsinrättning, i vilken deennes arbetare eljest äro försäkrade enligt lagen; och äger försäkringsinrättningen av arbetsgivaren söka åter vad sålunda utgivits.

Enligt lagen den 5 juli 1901 (nr 39 s. 1) angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, vilken lag stadgade skyldighet för arbetsgivare inom vissa verksamhetsområden att utgiva ersättning till arbetare, som skadats genom olycksfall i arbetet, omfattade denna ersättningskyldighet icke gottgörelse för sjukdom eller invaliditet under de 60 första dagarna efter olycksfallet.

Historik.
Karenstiden
enligt
1901 års lag.

I det av ålderdomsförsäkringskommittén den 19 oktober 1915 framlagda förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete, vilket avsåg bl. a. införande av obligatorisk olycksfallsförsäkring för envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning, hade särbestämmelserna beträffande karenstid borttagits i så måtto, att enligt nämnda förslag sjukpenning skulle utgå redan fr. o. m. dagen efter olycksfallet, dock under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet. Enligt förslaget skulle den skadade även fr. o. m. dagen för olycksfallet och där-
efter, så länge sjukpenning utginge, erhålla erforderlig läkarvård jämte läkemedel, inberäknat andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel. Kommittén framhöll i sin allmänna motivering skiljaktigheterna beträffande karenstidens längd i olika länders olycksfallslagstiftning. I vissa länder förekomme en längre karenstid, växlande mellan 10 dagar och 13 veckor, i andra länder vore åter karenstiden inskränkt till några få dagar, vanligen till endast en dag. Enligt bestämmelserna i 1901 års lag tillhörde Sverige den första av de nämnda kategorierna. Det förhölle sig emellertid så, att, med undantag för Sverige och Danmark, länder med lång karenstid inom olycksfallsförsäkringen hade infört obligatorisk sjukförsäkring, genom vilken i det övervägande antalet fall vore sörjt för ersättning åt den skadade arbetaren vid sjukdom under karenstiden. Orsaken till den långa karenstiden i Sverige (8½ veckor) och i Danmark (13 veckor), oaktat sjukförsäkringen där vore frivillig, hade, anförde kommittén, huvudsakligen varit, dels att man velat undvika de svårigheter vid förvaltningen, som skulle uppkomma, därest den skadade genast från början omhändertoges av vederbörande försäkringsinrättning, och dels att man, genom att hänvisa arbetaren till sjukhusen, velat i någon mån fördela kostnadsbördan mellan honom och arbetsgivaren.

Ålderdoms-
försäkrings-
kommittén.

Kommittén ansåg dock, att förvaltningsfrågan icke vore svårare att lösa för vårt land än för de andra länder, som hade mycket kort karenstid, särskilt om en samverkan mellan olycksfallsförsäkringens bärare och de befintliga sjukkassorna i största möjliga mån kunde komma till stånd. Det erinrades även därom, att av de försäkringar, som vore tagna hos riksförsäkringsanstalten, de allra flesta gällde utan egentlig karenstid, vilket visade, att förvaltningssvårigheterna i nämnda hänseende i ganska stor utsträckning kunnat övervinnas. Att hänvisa arbetaren till den frivilliga sjukförsäkringen för erhållande av ersättning under karenstiden i syfte att därigenom minska försäkringskostnaden för arbetsgivaren strede, framhöll kommittén, mot den allmänna principen, att arbetsgivaren skulle bära kostnaden för olycksfallsersättningen.

1916 års
riksdag.
Proposition.

I den proposition (nr 111) med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m., vilken framlades för 1916 års riksdag, var i jämförelse med kommittéförslaget beträffande karenstiden den ändringen vidtagen, att en karenstid av fyra dagar, dagen för olycksfallet inräknad, införts, under vilken tid sjukpenning icke skulle utgå till den skadade, även om sjukdomen varade under längre tid än nämnda antal dagar. Denna ändring hade vidtagits närmast i anledning av en av riksförsäkringsanstalten framförd anmärkning på denna punkt. I sitt utlåtande över kommittéförslaget hade nämligen anstalten framhållit, att det kunde vara att befara, att med den av kommittén föreslagna bestämmelsen en skadad, som i verkligheten varit hindrad arbeta i en, två eller tre dagar efter olycksfallsdagen, frestades göra allt för att anses sjuk å fjärde dagen, då han ju skulle erhålla sjukpenning för fyra dagar, under det han eljest icke erhöle någon kontant ersättning alls.

Beträffande läkarvård jämte läkemedel och andra hjälpmedel åt skadad arbetare innehöll propositionen inga särskilda tidsbegränsningar.

Motioner.

Frågan om karenstiden upptogs vid sistnämnda riksdag även i två motioner, en av herr *von Sydow* (I: 110) och en av herr *Eriksson* i Grängesberg m. fl. (II: 275). I den förstnämnda motionen framhölls, att de kortvariga olycksfallen allmänt ansåges tillhöra sjukförsäkringen och icke olycksfallsförsäkringen, dels emedan den förra försäkringen vore lokalt organiserad och därför mycket lättare kunde omedelbart omhändertaga olycksfallen än olycksfallsförsäkringen, vilken vore och måste vara centralt organiserad, dels emedan sjukkassorna vida mer än olycksfallsförsäkringens organ vore i tillfälle att utöva en effektiv kontroll därå, att den skadade återginge i arbete, så snart detta lämpligen kunde ske. Då emellertid någon obligatorisk sjukförsäkring icke funnes i vårt land och man sålunda enligt motionärens uppfattning icke kunde omedelbart hänvisa olycksfallen till sjukkassorna, föreslog motionären, att, tills vidare och intill dess en obligatorisk sjukförsäkring bleve införd i vårt land, en *omedelbar ersättningsplikt* för arbetsgivarna i stället för den föreslagna försäkringsplikten måtte införas för tiden fr. o. m. den femte t. o. m. den sextionde dagen efter olycksfallet. Det viktigaste skälet för en dylik ändring vore enligt motionärens mening det, att om riksdagen skulle bifalla propositionen, det icke skulle bliva möjligt att längre fram överföra de

smärre olycksfallen från olycksfallsförsäkringen till sjukförsäkringen, alldenstund olycksfallsförsäkringen betalades av arbetsgivarna ensamma, då däremot sjukförsäkringen måste till större delen bekostas av de försäkrade själva. Då enligt motionärens förslag sjukpenning t. o. m. den sextionde dagen skulle utgivas direkt av arbetsgivarna, vore det nödvändigt, att sjukpenningens belopp fixerades. Motionären föreslog i sådant hänseende på närmare anförda skäl, att den dagliga sjukpenningen under nämnda tid måtte fastställas till 1 krona 50 öre för manlig och till 1 krona för kvinnlig arbetare.

I den av herr Eriksson i Grängesberg m. fl. framlagda motionen förordades ålderdomsförsäkringskommitténs nyss omnämnda förslag. Vad riks-försäkringsanstalten anfört därom, att en dylik bestämmelse skulle innebära en frestelse för den skadade att göra allt för att anses sjuk å fjärde dagen, ansåge motionärerna icke överensstamma med verkliga förhållandet. Även om detta i ett fåtal undantagsfall skulle komma att ske, kunde enligt motionärernas mening detta icke motivera en bestämmelse, som skulle drabba alla skadade arbetare.

Ärendet remitterades till särskilt utskott, som i sitt utlåtande (nr 1) förklarade sig icke kunna biträda de i nämnda motioner framlagda förslagen utan beträffande karenstiden anslöt sig till propositionen. Beträffande den av herr von Sydow väckta motionen framhöll utskottet bl. a., att det särskilt för mindre arbetsgivare skulle vara förenat med stora svårigheter att i alla förekommande fall sörja för den skadades sjukvård och utgiva en kontant ersättning, ej sällan uppgående till belopp, som för arbetsgivaren vore synnerligen kännbara. Dessutom skulle det enligt utskottets mening helt säkert komma att väcka synnerligt missnöje, särskilt hos mindre arbetsgivare, om de funne sig nödsakade att, fastän de erlagt en premie till försäkringsanstalten, ändock i de flesta fall själva utgiva ersättningen. Den av motionären föreslagna anordningen skulle enligt utskottets uppfattning även försvåra anordnandet av lämplig sjukvård för de skadade. Enligt den moderna uppfattningen vore det, både ur humanitär synpunkt och för minskandet av kostnaderna för ersättningarna, synnerligen viktigt för fyllandet av den sociala olycksfallsförsäkringens uppgift att i största möjliga mån kunna mildra olycksfallets följder med avseende å sjukdomens varaktighet eller minska faran för eller graden av en varaktig nedsättning av arbetsförmågan. För arbetsgivaren däremot skulle det lätt kunna tänkas ligga närmast till hands att söka till minskande av sin ersättningsplikt fortast möjligt och utan hänsyn till framtida skador få sjukdomstillståndet hävt. Utskottet ansåge det därför vara att befara, att om den av motionären föreslagna anordningen infördes, kostnaderna för försäkringen efter karenstidens slut komme att stegras.

Vad angår de av herr von Sydow föreslagna sjukpenningbeloppen, 1 krona 50 öre för manlig och 1 krona för kvinnlig arbetare, framhöll utskottet, att då lagstiftningen komme att gälla lönarbetare av olika kategorier och av löningsvillkor, dylika fixa ersättningsbelopp måste komma att verka synnerligen ojämnt. Det mest vägande skälet mot att tills vidare låta olycksfalls-

Utskottet.

försäkringen omhändertaga de kortvariga olycksfallen, vore enligt utskottets mening, att därigenom omkostnaderna för riksförsäkringsanstalten komme att stegras. Utskottet ansåge emellertid detta vara av mindre betydelse i jämförelse med de därigenom vunna fördelarna för arbetsgivare och arbetare och i jämförelse med den besparing i kostnaderna för försäkringen, som sannolikt skulle vinnas genom den bättre vården redan från början av olycksfallen. Utskottet kunde slutligen icke dela motionärens uppfattning, att det genom bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle förhindras, att de kortvariga olycksfallen sedermera överfördes till sjukförsäkringen, om så skulle anses önskligt.

I fråga om den av herr Eriksson i Grängesberg m. fl. väckta motionen anförde utskottet, att det syntes vara föga lämpligt att i lagen intaga en bestämmelse, vilken obestriddligen skulle medföra, att det för den försäkrade arbetaren måste framstå som en fördel, om den sjukdom han vid olycksfall ådragit sig varade fyra i stället för en, två eller tre dagar. Utskottet hade sålunda icke kunnat tillstyrka bifall till det i sistnämnda motion i fråga om karenstiden framställda yrkandet.

Riksdags-
beslut.

Vid utskottsutlåtandet, vari alltså beträffande karenstiden förordades bifall till Kungl. Maj:ts förslag, voro i avseende å denna fråga fogade två reservationer, en av herr *Lindman* m. fl., som anslöto sig till det i herr von Sydows motion framlagda förslaget, samt en av herr *Branting* m. fl., som tillstyrkte bifall till det av herr Eriksson i Grängesberg m. fl. framställda förslaget.

Vid behandlingen i kamrarna biföll första kammaren herr Lindmans m. fl. reservation med 60 röster mot 34, som tillföll utskottets förslag, varemot andra kammaren utan votering biföll sistnämnda förslag.

I det förslag till sammanjämkning av kamrarnas olika ståndpunkter, som därefter av utskottet framlades i memorial (nr 3), föreslogs en tid av 35 dagar utöver dagen för olycksfallet, under vilken ersättning icke skulle utgå från försäkringsinrättningen, varemot ersättning från arbetsgivaren föreslogs skola utgå fr. o. m. första dagen efter dagen för olycksfallet, under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter sistnämnda dag. Den dagliga sjukpenning, som under den sålunda föreslagna s. k. karenstiden skulle utgivas direkt av den skadades arbetsgivare, föreslogs bära utgå med fixa belopp, växlande efter storleken av den avgift, som jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring senast påförts den skadade. Denna avgift ansågs nämligen skäligen kunna fastställas såsom bestämmande för den inkomst den skadade skulle anses hava åtnjutit under året före olycksfallet. Den högsta årliga arbetsförtjänst, efter vilken ersättning skulle beräknas, utgjorde enligt förslaget 1,800 kronor. För utgörandet av läkarvård jämte läkemedel och andra nödiga hjälpmedel skulle gälla samma tidsbegränsningar som beträffande sjukpenning. Vad utskottet sålunda föreslagit bifölls av riksdagen.

Enligt de sålunda antagna bestämmelserna svarade mot följande pensionsavgift här angivna dagliga sjukpenning:

Pensionsavgift	Daglig sjukpenning
Ingen avgift eller 3 kronor	1.00 kronor
5 kronor	1.25 »
8 »	1.75 »
13 »	2.50 »

I enlighet med riksdagens beslut utfärdades den 17 juni 1916 nu gällande olycksfallsförsäkringslag.

Genom lag den 26 april 1918 (nr 323) vidtogs ändring i nyssnämnda lag av den innebörd, att skadad arbetares rätt att av arbetsgivaren erhålla läkarevård och läkemedel skulle omfatta jämväl dagen för olycksfallet.

*Lagändring
1918.*

Jämlikt Kungl. Maj:ts förslag i proposition (nr 175) beslöt 1919 års riksdag en höjning från 1,800 till 2,400 kronor av maximum för den arbetsinkomst, efter vilken olycksfallsersättning skulle beräknas. I samband därmed beslöts även den ändringen i de nyss återgivna reglerna, att den dagliga sjukpenningen under karenstiden skulle utgå med 3 kronor 50 öre, därest den skadade vore påförd en pensionsavgift av 13 kronor och den inkomst, på grund varav pensionsavgiften påförts, uppgått till 1,800 kronor eller mera. Lag härom utfärdades den 19 juni 1919 (nr 323). Ett i motioner väckt förslag om höjning av sjukpenningen under karenstiden med 1 krona om dagen i varje klass vann icke riksdagens bifall.

*Lagändring
1919.*

I riks-försäkringsanstaltens skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 januari 1920 angående förenklingar i avseende å ämbetsverket åliggande uppgifter m. m. hemställde anstalten bl. a., att obligatorisk försäkring för karenstiden måtte införas för alla s. k. mindre arbetsgivare, d. v. s. sådana, hos vilka i regel under året vore anställda högst sju tjänare eller andra arbetare. Socialförsäkringskommittén avstyrkte i utlåtande den 29 januari 1921 detta förslag under framhållande, att förslaget skulle komma att medföra ökade utgifter för statsverket samt att frågan om karenstidens borttagande på det intimaste sammanhänge med frågan om införande av obligatorisk sjukförsäkring och därför borde lösas i samband med behandlingen av sistnämnda fråga. Förslaget föranledde icke heller någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

*Förslag
1920.*

Även kommittén för socialförsäkringens organisation berörde i sitt den 25 oktober 1922 dagtecknade utlåtande rörande nedbringande av riks-försäkringsanstaltens och pensionsstyrelsens administrationskostnader frågan om karenstiden. Enligt kommitténs uppfattning måste olycksfallsförsäkringen förutsätta allmän sjukförsäkring för att kunna uppbyggas på ett praktiskt och ändamålsenligt sätt. Det förut omnämnda förslaget att införa obligatorisk försäkring för de mindre arbetsgivarna även för karenstiden ansåg kommittén vara av alltför stor omfattning och alltför djupt ingripande på den sociala olycksfallsförsäkringen i dess helhet för att vara lämpligt som ett provisorium, avsett att gälla intill dess obligatorisk sjukförsäkring kunde komma att genomföras. Kommittén funne det i stället lämpligare, att riks-försäkringsanstalten fortsatte på den av anstalten inslagna vägen att antingen träffa överenskommelser med större arbetsgivare att för riks-försäkringsan-

*Kommittén
för social-
försäkringens
organisation.*

staltens räkning förskottera ersättningarna under karenstiden eller, såsom anstalten i en del fall gjort, träffa avtal med sjukkassor rörande reglering av skador under sjukdomstiden, för vilket arbete kassorna skulle erhålla ersättning av anstalten.

Detta kommittéförslag föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen.

Genom lag den 15 juni 1922 (nr 320) vidtogs i bestämmelserna om ersättning under karenstiden en jämkning, varigenom i lagtexten blev uppmärksammat, att den jämlikt pensionsförsäkringslagen påförda pensionsavgiften dåmera kunde överstiga 13 kronor.

I en av herrar *Gardell* och *Karlström* vid 1924 års riksdag väckt motion (II: 72) framfördes änyo det i ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande framlagda förslaget, att sjukpenning skulle utgå från försäkringsinrättningen fr. o. m. första dagen efter olycksfallet, under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter olycksfallsdagen. Motionärerna framhöllo, att en på många håll utbredd ovilja mot hela olycksfallsförsäkringen till stor del hade sin grund däri, att försäkringen icke vore obligatorisk jämväl under den nuvarande karenstiden. Då de flesta olycksfallen ginge till hälsa under denna tid, framstode det, enligt vad motionärerna framhöllo, för många arbetsgivare såsom i hög grad oförklarligt, att de skulle vara tvingade att betala försäkringsavgift men ändock som regel själva nödgas ansvara för ersättningen till den skadade.

Vid samma riksdag föreslogs i lika lydande motioner av herr *Ljunggren* (I: 183) samt av herr *Eriksson* i Grängesberg m. fl. (II: 193), att registrerad sjukkassa skulle efter tillstånd av tillsynsmyndigheten äga rätt att meddela försäkring för karenstiden. Såsom villkor för en dylik anordning borde enligt motionärernas mening uppställas, att riks-försäkringsanstalten bleve ensam bärare av den obligatoriska olycksfallsförsäkringen.

I utlåtande (nr 25) över motionerna gav andra lagutskottet, dit desamma hänvisats, sin anslutning till önskemålet om ävägbringande av obligatorisk försäkring även för karenstiden. Utskottet funne av erfarenheten bestyrkt, att en dylik utsträckning av försäkringsplikten, särskilt vad anginge de mindre arbetsgivarna och hos dem anställda arbetare, vore i hög grad av behovet påkallad. Då frågan emellertid enligt utskottets mening synnerligen nära sammanhängde med spörsmålet om införande av obligatorisk sjukförsäkring, ansåge utskottet, att den ej lämpligen kunde lösas utan att samtidigt större möjlighet bereddtes till decentralisation vid handhavandet av de därav föranledda förvaltningsuppgifterna med därmed följande större möjligheter till snabbt ingripande och effektiv kontroll. Vad beträffade förslaget att frivillig försäkring för karenstiden även måtte få tecknas i registrerad sjukkassa, erinrade utskottet om att motionärerna för en sådan anordning uppställt som ett bestämt villkor, att riks-försäkringsanstalten bleve ensam bärare av den obligatoriska olycksfallsförsäkringen. Utskottet hade funnit sig ej för det dåvarande kunna fatta någon bestämd ståndpunkt till sistnämnda spörsmål. Slutligen framhöll utskottet, att statens besparingskommitté under sitt sys-

Lagändring
1922.

1924 års
riksdag.

lande med spörsmål om socialförsäkringens ekonomiska förutsättningar för visso komme att ingå i prövning jämväl av frågan om möjligheten att genomföra en social sjukförsäkring och de lämpligaste vägarna därför ävensom av de organisatoriska spörsmål i övrigt å socialförsäkringens område, som därmed ägde samband. De riktlinjer, som besparingskommittén därvid kunde komma att angiva för dessa frågors lösning, kunde tänkas bliva av bestämmande vikt även vid bedömandet av förslaget beträffande försäkring för ersättning under karenstiden. På grund av sålunda relaterade omständigheter förklarade utskottet sig icke finna lämpligt, att i skrivelse till Kungl. Maj:t gäves uttryck för en anslutning under vissa betingelser till de i motionerna framförda förslagen.

I enlighet med utskottets hemställan anhöll emellertid riksdagen i skrivelse den 31 maj (nr 243), att Kungl. Maj:t måtte vid den fortsatta behandlingen av berörda spörsmål å socialförsäkringens område, under iakttagande av behovet av enhetlighet i organisationshänseende, beakta de i omförmälda motioner framförda förslagen i förening med innehållet i vissa över motionerna avgivna yttranden.

I sitt den 19 februari 1925 avgivna betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation föreslog besparingskommittén en begränsning av karenstiden till 14 dagar, under vilken tid arbetsgivarna skulle hava att själva utgiva sjukersättning till de skadade. Kommittén förmälde sig anse, att sjukkasseväsendets tillsynsmyndighet borde kunna lämna sjukkassa rätt att giva särskild försäkring för den av kommittén föreslagna karenstiden. Av administrativa skäl hade kommittén ansett olämpligt att vidare låta försäkringsinrättningen själv meddela dylik försäkring. För de arbetsgivare, som redan hade karensförsäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen, kunde möjligen, yttrade kommittén, ett borttagande av rätten till karensförsäkring medföra något ökat besvär, då de ju själva finge utgiva ersättning under viss tid efter olycksfallet. Men då denna tid endast skulle uppgå till 14 dagar och då en decentraliserad behandling av framför allt de kortvariga sjukdomsfallen syntes bliva både billigare och mer effektiv, än om försäkringsinrättningen skulle handhava ifrågavarande ärenden, ansåge kommittén berörda olägenhet till fullo uppvägd av fördelarna i organisatoriskt avseende.

Vad angår beloppet av sjukersättningen under karenstiden framhöll kommittén, att de enligt 1916 års lag gällande bestämmelserna härom syntes på grund av oförstånd, okunnighet eller annan orsak icke alltid rätt tillämpas. Bestämmelserna hade ock medfört, att sjukpenningen under karenstiden i genomsnitt blivit avsevärt lägre än under därpå följande sjukdomstid. Kommittén ansåg därför bestämmelserna i fråga böra ändras och ytterligare förenklas och föreslog i detta syfte, att sjukpenning under de 14 första dagarna efter olycksfallet skulle utgå med vissa bestämda belopp, olika för man och kvinna samt för arbetare över, respektive under 18 år. Till manlig arbetare, som fyllt 18 år, skulle vid full arbetsoförmåga utgå 2 kronor 50 öre för dag, till kvinnlig arbetare i samuna åldersgrupp 2 kronor. Arbetare, yngre än 18

år, skulle erhålla, manlig 2 kronor och kvinnlig 1 krona 50 öre för dag. Dessa ersättningsbelopp hade, yttrade kommittén, valts så, att kostnaden för sjukpenning under ifrågavarande tid enligt de föreslagna nya bestämmelserna skulle bli ungefär densamma som enligt nuvarande bestämmelser.

De sålunda föreslagna bestämmelserna om sjukpenning under karenstiden kunde i vissa fall komma att för den skadade innebära en försämring, i andra fall en förbättring i förhållande till den gällande lagens bestämmelser. Därigenom att förslaget innebar en höjning av sjukpenningen fr. o. m. den femtonde t. o. m. den trettiofemte dagen, kommo de av kommittén föreslagna ersättningsbestämmelserna att medföra en ökning av kostnaden för sjukersättningarna, vilken ökning beräknades uppgå till omkring 110,000 kronor för år.

Beträffande frågan om *karenstidens längd* kommo i de yttranden, som afgavs över besparingskommitténs förslag, vitt skilda uppfattningar till synes. *Riksförsäkringsanstalten* ansåg i likhet med kommittén, att en förkortning av karenstiden av sociala skäl vore synnerligen önskvärd, och framhöll, att det syntes råda allmänt missnöje med de gällande bestämmelserna bland såväl arbetsgivare som arbetare. Anstalten förordade liksom i tidigare yttranden en minskning av karenstiden till tre dagar, olycksfallsdagen oräknad, under vilken tid sjukpenning ej skulle utgå. Även *försäkringsrådet* tillstyrkte för sin del inskränkning i karenstiden. *Landsorganisationen* föreslog, att karenstiden måtte helt borttagas. *Socialstyrelsen* såväl som *svenska arbetsgivareföreningen* och *de ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolagens förening* avstyrkte däremot kommitténs förslag på denna punkt. De skäl, som anfördes mot en förkortning av karenstiden, voro framför allt, att en dylik åtgärd skulle komma i strid med utvecklingens hela tendens, samtidigt som den skulle föranleda en ökning i antalet av de fall, beträffande vilka ersättning från två håll förekomme, å ena sidan från arbetsgivare eller försäkringsinrättning och å andra sidan från sjukhus.

Besparingskommitténs förslag att bestämma sjukpenningen under den av kommittén föreslagna karenstiden till vissa *fixa belopp* tillstyrktes av bl. a. *de ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolagens förening*. *Arbetsgivareföreningen* fann kommitténs förslag i denna del vara värt beaktande. För sjukpenningens beräkning fr. o. m. den fjärde dagen efter olycksfallet föreslogo *riksförsäkringsanstalten* och *landsorganisationen* samma grunder, som gällde efter den trettiofemte dagen. Sjukpenningen borde således enligt dessa yttranden under hela sjukdomstiden bestämmas till två tredjedelar av den dagliga arbetsförtjänsten. Jämväl *försäkringsrådet* fann det mera rationellt att ställa karenstidsersättningen i direkt beroende av arbetsförtjänsten än att, som besparingskommittén föreslagit, införa fixa sjukpenningbelopp.

I det på grundval av besparingskommitténs betänkande uppgjorda utkast till lag om försäkring för olycksfall i arbete, som utarbetades inom socialdepartementet med biträde av två år 1925 tillkallade sakkunniga, vidtogs icke någon förändring i nuvarande bestämmelser beträffande den tid, under vilken sjukersättning över huvud skall utgå. Liksom för närvarande är

yttranden över
besparings-
kommitténs
förslag.

Sakkunniga
år 1925.

fallet, skulle alltså enligt nämnda utkast sjukpenning utgå redan fr. o. m. dagen efter olycksfallsdagen, därest sjukdomen varat mer än tre dagar efter sistnämnda dag. Däremot innebar de sakkunnigas förslag ett borttagande av den nuvarande karenstiden, varigenom sjukersättning skulle komma att allt ifrån olycksfallet utgivas av försäkringsinrättningen. Genom denna anordning hade det blivit möjligt att sätta sjukpenningen i relation till arbetsförtjänsten redan från början av ersättningstiden. De sakkunnigas utkast innebar därför också, att sjukpenningen redan från första dagen efter olycksfallet skulle utgöra två tredjedelar av arbetsförtjänsten. Härvid hade dock beträffande arbetsförtjänsten tillämpats ett intervallsystem, som medförde, att sjukpenning endast komme att utgå i hela 50-tal ören. Det är att märka, att inom departementet samtidigt utarbetats utkast till omorganisation av det statsunderstödda sjukkasseväsendet, vilket utkast avsåg bl. a. att småningom leda till sjukkassor, ägnade att medverka som lokala organ för den statliga olycksfallsförsäkringen. I sistnämnda utkast funnos också bestämmelser till förhindrande av dubbelersättning från sjukförsäkringen och olycksfallsförsäkringen.

I de yttranden, som avgåvos av den inom socialdepartementet år 1925 tillsatta nämnden för granskning av bl. a. omförmälda utkast till olycksfallsförsäkringslag, framställdes beträffande förslaget om karenstidens borttagande icke någon erinran.

Sedan de sakkunnigas utkast inom socialdepartementet gjorts till föremål för ny bearbetning, framlade Kungl. Maj:t vid 1926 års riksdag genom proposition (nr 109) förslag till bl. a. lag om försäkring för olycksfall i arbete. Förslaget innebar vittgående förändringar i fråga om såväl olycksfallsförsäkringens organisation som dess materiella bestämmelser. Enligt detsamma skulle försäkringen äga rum i en för omhänderhavandet därav särskilt bildad, för hela riket gemensam försäkringsanstalt, riksförsäkringsanstalten. Genom den föreslagna centraliseringen av olycksfallsförsäkringen hade man velat vinna de fördelar, som ett samarbete i främsta rummet med sjukförsäkringen erbjöde. I sådant syfte hade närmare riktlinjer utarbetats rörande samarbete mellan riksförsäkringsanstalten och sjukkassorna. Förslaget innebar sålunda, att anstalten skulle äga att med registrerad sjuk-kassa träffa avtal därom, att kassan skulle inom sitt verksamhetsområde eller viss del därav mot vederlag av anstalten och på eget ansvar i förhållande till denna övertaga skyldigheten att bestämma och utgiva i lagen stadgade, å tiden t. o. m. den sextiotredje dagen efter inträffat olycksfall belöpande ersättningar till skadad arbetare med undantag av livräntor och vissa särskilda hjälpmedel.

Förslaget innebar vidare, att föreskrifterna rörande karenstiden skulle borttagas. Sjukersättningen skulle redan från tiden för olycksfallet omfattas av den obligatoriska försäkringen och sålunda alltid utgå från försäkringsinrättningen. Även skulle sjukpenningen under hela ersättningstiden utgå med samma belopp, i princip motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst. Tillika föreslogs, att den högsta årliga ar-

Gransknings-
nämnden
år 1925.

1926 års
riksdag.
Proposition.

betsförtjänst, efter vilken ersättning beräknades, skulle höjas till 3,300 kronor, samt att de skadade skulle indelas i inkomstklasser för vinnande av förenkling i sättet för sjukpenningens beräkning.

Genom två andra till samma riksdag avlätna propositioner, den ena (nr 113) med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor och den andra (nr 117) angående anslag till sjukkasseväsensdets befrämjande, föreslogs en reformering av det statsunderstödda frivilliga sjukkasseväsendet. Syftet var härvid bl. a. att giva sjukkasseväsendet en sådan enhetlig organisation, att sjukkassorna skulle kunna på nyss antytt sätt samarbeta med riksförsäkringsanstalten.

Vid framläggandet av omförmälda förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete redogjorde min företrädare i ämbetet bl. a. för de förslag om karenstidens borttagande eller förkortande, som tidigare framkommit, samt anförde därefter i huvudsak:

»Redan vid tillkomsten av gällande lag betonades, att de då antagna, ännu gällande bestämmelserna rörande karenstiden vore av provisorisk art. Bestämmelsernas karaktär av provisorium har även funnit uttryck i lagtextens ord (37 §): 'intill dess särskild lag om sjukförsäkring må vara genomförd, äger arbetare' etc.

När det sålunda gällande provisoriet rörande karenstiden antogs, gällde det att finna en så enkel regel för sjukpenningens beräkning, att arbetsgivarna, vilka själva skulle utgiva sjukpenning under nämnda tid, utan svårighet kunde beräkna sjukpenningens storlek. Samtidigt skulle regeln även fylla det villkoret, att den med dess tillhjälp beräknade sjukpenningen så vitt möjligt skulle ansluta sig direkt till den skadades arbetsförtjänst. Då nu avgiften för den allmänna folkpensioneringen till sin storlek var beroende av den taxerade inkomsten, erbjöd sig här en till synes enkel väg för tillgodoseende av båda dessa synpunkter.

Det sätt, varpå i överensstämmelse med denna tankegång sjukpenningen bestämdes i förhållande till pensionsavgiften, gav anledning förmoda, att den sålunda erhållna sjukpenningen skulle i stort sett motsvara den sjukpenning, som erhöles vid en beräkning direkt ur arbetsförtjänsten. Medan de olika pensionsavgifterna motsvarade följande klasser av årsinkomster: under 500 kronor, 500—799 kronor, 800—1,199 kronor samt 1,200 kronor och däröver, motsvarade nämligen den för dessa olika inkomstklasser fastställda sjukpenningen, 1: —, 1: 25, 1: 75 och 2: 50 kronor, följande arbetsförtjänster: 548, 684, 958 och 1,369 kronor, under förutsättning att sjukpenningen beräknades till två tredjedelar av arbetsförtjänsten.

Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att de på grundval av den angivna regeln beräknade sjukpenningbeloppen ingalunda komma att i genomsnitt uppgå till två tredjedelar eller 67 % av arbetsförtjänsten. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen¹ medföra de nuvarande bestämmelserna en karenssjukpenning, som i genomsnitt endast uppgår till 50 % av den dagliga arbetsförtjänsten. För de lägre inkomsterna med ty åtföljande lägre pensionsavgift är disproportionen ännu större. För dessa uppgår nämligen sjukpenningen under karenstiden till föga mer än en fjärdedel av arbetsförtjänsten.

Redan i och för sig måste det framstå såsom oegentligt att dela upp sjukhjälpstiden i flera perioder med på olika sätt beräknad ersättning. Då

¹) Här utelämnad; se sid. 19 och 20.

här till komma de nu angivna, särskilt för de mindre inkomsttagarna ogynnsamma verkningarna av gällande bestämmelser, torde det få anses såsom ett ofrånkomligt behov, att ändringar i bestämmelserna rörande sjukersättning under de 35 första dagarna vidtagas, så att sjukpenningen även under den nuvarande karenstiden bestämmas att utgå med två tredjedelar av arbetsförtjänsten. Ett ytterligare skäl för ändrade bestämmelser i detta hänseende lär vara, att därest det tidigare berörda kravet på överensstämmelse i görligaste mån beträffande socialförsäkringens prestationer över huvud skall i någon mån kunna realiseras, det självfallet fordras, att man först ser till, att icke inom en viss gren av försäkringen växlande grunder tillämpas för bestämmande av ersättningar av samma art.

Det lär av vad förut anförts utan vidare inses, att det icke är möjligt att införa samma grund för sjukpenningens beräkning under den nuvarande karenstiden, som gäller för tiden efter densamma, därest det skall ankomma på arbetsgivarna att bestämma och utgiva ersättningarna. Ett genomförande av dylik enhetlighet synes alltså, såsom under frågans tidigare behandling framhållits, förutsätta, att försäkringen även under den nuvarande karenstiden blir obligatorisk och överlämnas åt försäkringsinrättning.

Såsom framgått av det föregående har tanken på karenstidens borttagande framförts redan av ålderdomsförsäkringskommittén och även upptagits i propositionen till 1916 års riksdag. Skälet till att densamma icke vid detta tillfälle vann båda kamrarnas gillande synes huvudsakligen hava varit den omständigheten, att man önskade uppskjuta ordnandet av de kortvariga olycksfallens behandling, till dess sjukförsäkringen först hunnit ordnas. Därtill kom även, att man ansåg, att en centralisering till försäkringsinrättningarna av behandlingen av de kortvariga skadorna skulle komma att föranleda en utökning av förvaltningsapparaten.

Vad den första synpunkten beträffar, synes densamma numera icke längre kunna åberopas, alldenstund — — — — — införande av en obligatorisk sjukförsäkring icke kan anses tillhöra de önskemål, som kunna väntas bliva realiserade inom nära förestående framtid. I detta sammanhang må erinras om att — — — — — det är avsett, att för den nu stundande riksdagen skall framläggas ett förslag till nyorganisation av den statsunderstödda frivilliga sjukkaserverksamheten, genom vilket förslag det samarbete mellan olycksfallsförsäkringens organ och sjukkassorna, som man år 1916 torde hava velat avvakta, lär i huvudsak kunna genomföras. Att under sådana förhållanden ytterligare förlänga det nuvarande karenstidsprovisoriet till den ovissa tidpunkt, då en obligatorisk sjukförsäkring skulle komma att genomföras, synes icke försvarligt.

Vad angår de påstådda svårigheterna ur förvaltningssynpunkt, är det visserligen riktigt, att med oförändrad organisation av olycksfallsförsäkringen och av den statsunderstödda sjukförsäkringen dylika svårigheter komma att uppstå. Genom den ändring i organisationen för den sociala olycksfallsförsäkringen, som nu är avsedd att genomföras, bortfaller emellertid även detta skäl för ett bibehållande av den nuvarande karenstiden. Olycksfallsförsäkringens centralisering till en enda anstalt tillsammans med den föreslagna nya ordningen för sjukförsäkringens lokala organisationer möjliggör nämligen en successiv decentralisation av de kortvariga olycksfallens behandling genom deras överflyttande till sjukkassorna. Genom sjukkassornas medverkan vinnes även — — — — — fördelen av snabbare vård och förbättrad kontroll. Det intervallsystem för sjukpenningens beräkning i förhållande till arbetsförtjänsten, som jag har för avsikt att föreslå — — — — —, kommer också att bidra till en förenkling av arbetet med bestämmande av sjukpenningens storlek i olika fall.

Slutligen må anföras, att ett borttagande av karenstiden icke endast medför möjlighet till ett bättre avvägande av de skadades ersättningar i förhållande till arbetsförtjänsten utan även torde komma att avlägsna ett, särskilt bland de mindre arbetsgivarna, ganska utbrett missnöje med de nuvarande förhållandena på denna punkt. Bortåt fyra femtedelar av samtliga olycksfall gå till hälsa under de trettiofem första dagarna, och ersättningarna för denna betydande del av olycksfallen skola utgivas av arbetsgivarna själva. Då i den ersättning, som sålunda enligt gällande lag skall gäldas av arbetsgivarna, även ingår förekommande vård å sjukhus samt läkarvård i övrigt, kan tydligen vad arbetsgivarna sålunda, oaktat de erlagt försäkringsavgifter, skola själva utgiva i ersättning, stundom komma att uppgå till ganska avsevärda belopp.

På grund av vad jag sålunda anført har jag ansett mig böra föreslå, att karenstiden borttages och att alltså nu gällande bestämmelser ändras i så måtto, att ansvaret för sjukersättningarnas utgivande under de 35 första dagarna efter olycksfallet överflyttas från arbetsgivarna till den obligatoriska försäkringen samt att sjukpenningen vid fullständig oförmåga till arbete även under nämnda tid utgår med två tredjedelar av arbetsförtjänsten.

Att, på sätt vissa av de över besparingskommitténs förslag hörda myndigheterna ifrågasatt, vidtaga en sådan ändring i gällande bestämmelser, att ersättning icke i något fall skall utgå för de tre första dagarna, även då sjukdomsfallet varar längre tid, har jag icke funnit tillrådligt. En dylik bestämmelse skulle säkerligen i många fall komma att verka obilligt. Jämväl i det omförmälda förslaget angående ändringar beträffande sjukförsäkringen har för övrigt som villkor för statsbidrag förutsatts, att sjukkassor i förevarande hänseende tillämpa regler, överensstämmande med bestämmelserna i gällande olycksfallsförsäkringslag.»

Motioner. I två likalydande motioner, den ena av herr *Fehr* (I: 194) och den andra av herrar *Björkman* och *af Ekenstam* (II: 187), föreslogs ändring i gällande olycksfallsförsäkringslag bl. a. därutinnan, att sjukpenning skulle utgå enligt ett intervallsystem, som företedde vissa avvikelser från det av Kungl. Maj:t föreslagna. Vidare förordade motionärerna, att sjukpenningen under karenstiden icke skulle bestämmas på grund av den pensionsavgift, som påförts den skadade, utan till vissa fixa belopp.

Utskottet. Andra särskilda utskottet, som förehade propositionen och motionerna till behandling, avstyrkte i sitt utlåtande (nr 1) Kungl. Maj:ts förslag i vad det avsåge omorganisation av den sociala olycksfallsförsäkringen, men fann hinder icke möta att likväl till prövning upptaga sådana delar av förslaget, som innebure ändringar i olycksfallsförsäkringslagens materiella bestämmelser och som icke sammanhänge med organisationsfrågan. I enlighet härmed föreslog utskottet ändring i vissa delar av olycksfallsförsäkringslagen. Rörande frågan om karenstiden uttalade utskottet, att denna fråga syntes nära sammanhänga med organisationsfrågan. Då utskottet icke ansett sig kunna biträda det av Kungl. Maj:t framlagda organisationsförslaget, ansåge sig utskottet icke berett att med nuvarande organisation för det dåvarande förorda karenstidens borttagande. Enär emellertid enligt utskottets mening starka skäl anförts för ett borttagande eller en begränsning av karenstiden, syntes en ytterligare utredning i frågan böra företagas och förslag i ärendet föreläggas 1927 års riksdag. Under sådana förhållanden syntes det i motio-

nerna I: 194 och II: 187 framlagda förslaget om införande av nya grunder för beräkning av sjukpenning under karenstiden icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd. — Utskottet förordade emellertid Kungl. Maj:ts förslag att för sjukpenningens beräkning införa ett intervallsystem, likväl med den ändringen, att den högsta arbetsförtjänst, efter vilken ersättning skulle beräknas, bestämdes till 3,000 kronor.

Utskottets hemställan bifölls av kamrarna, varefter riksdagens beslut anmäldes genom dess inledningsvis nämnda skrivelse den 5 juni 1926 (nr 346). Det av riksdagen antagna förslaget till lag om ändring i vissa delar av olycksfallsförsäkringslagen upphöjdes till lag den 18 juni 1926 (nr 215).

Ej heller förslaget om sjukkasseväsendets omorganisation vann riksdagens bifall. Med avslag å de framlagda propositionerna anhöll riksdagen i skrivelse den 5 juni 1926 (nr 348), att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, i vad mån en omorganisation av det statsunderstödda sjukkasseväsendet kunde ske enligt vissa av riksdagen angivna riktlinjer, samt för riksdagen framlägga de förslag till ändringar i lagen om sjukkassor samt i grunderna för fördelningen av anslaget till sjukkasseväsendets främjande, vartill utredningen kunde föranleda.

Med anledning av 1926 års riksdags omförmälda skrivelse nr 346 anbefallde Kungl. Maj:t den 23 juli 1926 riks-försäkringsanstalten att verkställa utredning dels angående den kostnadsökning, som — under förutsättning av i huvudsak oförändrad organisation av olycksfallsförsäkringen och sjukförsäkringen — ett borttagande av karenstiden eller dess förkortande till 14 dagar, allt i samband med införande av enhetliga grunder för sjukersättningens bestämmande under hela sjukdomstiden, skulle medföra å ena sidan för statsverket i form av fördyrad administration och å andra sidan för arbetsgivarna såväl i form av dylik fördyring som på grund av ökning av de s. k. prestationskostnaderna, d. v. s. kostnaderna för ersättningar åt de försäkrade, och dels angående möjligheten av anordnande, under enahanda förutsättningar, av en effektiv kontroll över de kortvariga sjukdomsfallen.

Till åtlydnad härav avlämnade riks-försäkringsanstalten med skrivelse den 29 september 1926 till Kungl. Maj:t den begärda utredningen. Nämnda skrivelse torde få i sin helhet såsom bilaga (Bilaga A) fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Vid skrivelsen voro fogade däri omförmälda yttranden från vissa enskilda bolag. Till denna utredning torde jag senare få återkomma.

Proposition om borttagande av karenstiden avläts icke till 1927 års riksdag. Däremot framlade Kungl. Maj:t genom propositioner (nr 113 och 114) förslag till omorganisation av sjukkasseväsendet. Nämnda förslag, vilket i huvudsak anslöt sig till de av riksdagen angivna riktlinjerna, avsåg bl. a. att sätta sjukkassorna i stånd att övertaga vissa funktioner även inom den sociala olycksfallsförsäkringen. Förslaget vann icke riksdagens bifall.

Innan riksdagen tagit ställning till nämnda propositioner, upptogs frågan om karenstidens borttagande i en inom andra kammaren framställd interpellation, däri till mig riktades det spörsmålet, huruvida det kunde förväntas, att

proposition med förslag till borttagande av karenstiden komme att i enlighet med riksdagens anhållan föreläggas 1927 års riksdag. I mitt svar redogjorde jag i korthet för resultatet av riks försäkringsanstaltens nyssnämnda utredning samt yttrade vidare bl. a., att frågan om karenstidens borttagande otvivelaktigt stode i nära sammanhang ej blott med spörsmålet om olycksfalls försäkringens organisation utan även med frågan om sjuk försäkringens omdaning. Den genom riks försäkringsanstalten verkställda utredningen hade givit ett kraftigt stöd för denna uppfattning. Vad anstalten anfört rörande svårigheten att med nuvarande organisation av olycksfalls försäkringen och sjuk försäkringen utan betungande kostnader erhålla en tillfredsställande kontroll beträffande de kortvariga olycksfallen, vore värt synnerligt beaktande. Utan att äga tillgång till lokala organ, som kunde dels biträda med denna kontroll, dels ock i övrigt tillhandagå med utbetalning av olycksfalls ersättning m. m., kunde man alltså svårligen tänka sig att upphäva de särskilda bestämmelserna om karenstid. Genom det förslag i sjuk försäkringsfrågan, som förelagts 1927 års riksdag, vore det visserligen avsett att man skulle genom de s. k. distriktssjukkassorna erhålla organisationer, som skulle kunna användas såsom dylika lokalorgan. Om sjuk försäkringsförslaget antoges år 1927, komme det dock att kräva viss icke obetydlig tid, innan dylika distriktssjukkassor mera allmänt komme till stånd; jag erinrade om att nämnda förslag räknade med en övergångstid av 4 år. Av det anförda framginge, att jag i varje fall icke ansåge det vara tillrådligt att, förrän definitivt beslut om sjuk försäkringens omorganisation föreläge, låta ett borttagande av karenstiden beträffande olycksfalls försäkringen träda i kraft. Vid sådant förhållande hade jag ansett starka skäl föreligga att avvakta riksdagens behandling av sjuk försäkringsfrågan, innan spörsmålet om karenstidens borttagande upptoges till legislativ behandling. Så snart en tillfredsställande anordning av sjuk kasseväsendet blivit beslutad, skulle, så vitt på mig berodde, frågan om karenstidens avskaffande utan dröjsmål föreläggas riksdagen. Emellertid tillade jag, att därest riksdagen skulle i huvudsak avslå den föreliggande propositionen om sjuk kasseväsendet, frågan om karenstiden syntes böra underkastas ny beredning och prövning.

Motion.

Vid 1927 års riksdag väcktes vidare av herr *Spångberg* m. fl. en motion (II: 106), avseende dels ändring av de vid näst föregående års riksdag antagna bestämmelserna om beräkning av sjukpenning, dels borttagande av karenstiden.

Andra lagutskottet, dit motionen hänvisats, erinrade i sitt utlåtande (nr 33) vidkommande karenstiden om 1926 års utskottsutlåtande och riksdagsskrivelse i ämnet samt om mitt nyss omförmälda interpellationssvar. För egen del anförde utskottet, att av mitt uttalande framginge, att jag visserligen velat avvakta riksdagens behandling av sjuk försäkringsfrågan, innan spörsmålet om karenstidens borttagande upptoges till legislativ behandling, men att jag i varje fall ämnade låta frågan underkastas ny beredning och prövning, även om riksdagen skulle i huvudsak avslå den framlagda propositionen om sjuk kasseväsendet. Vid detta förhållande ansåge utskottet anledning icke före-

ligga för riksdagen att på grund av motionen vidtaga åtgärd i ärendet. — Riksdagen biträdde utskottets förenämnda hemställan.

Jag övergår härefter till att redogöra för hur nuvarande lagstiftning verkat samt för den nyss omförmälda, av riks försäkringsanstalten verkställda utredningen.

Beträffande de ekonomiska verkningarna för de skadade av bestämmelserna rörande karenstiden yttrade min företrädare i ämbetet vid framläggandet av 1926 års proposition med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m. bland annat följande (vid återgivande av en i yttrandet åberopad tabell hava däri tillagts uppgifter för åren 1923 och 1924):

»Då det i gällande lag bestämdes, att arbetsgivarna själva skulle utgiva sjukersättning under karenstiden, var det nödvändigt, att sjukpenningen i de olika fallen bestämdes efter enkla grunder. Såsom förut har framhållits, fastslogs ju också, att mot en viss påförd pensionsavgift skulle svara en sjukpenning av viss storlek. Då sjukpenningen under karenstiden sålunda ställdes i relation till pensionsavgiften, var avsikten dock den, att sjukpenningen även för denna tid skulle komma att stå i en viss relation till arbetsförtjänsten, detta enär denna i viss mån bestämde pensionsavgiftens storlek.

Då detta beslut rörande sjukpenningens storlek under karenstiden fattades, var det givetvis icke möjligt att överblicka de ekonomiska konsekvenserna därav. Med ledning av den av riks försäkringsanstalten utarbetade olycksfallsstatistiken är detta emellertid nu möjligt. Till belysning av frågan om sjukpenningens genomsnittliga storlek under karenstiden, jämförd med dess storlek efter samma tid, hava i följande tablå sammanställts vissa siffror från 5-årsperioden 1918—1922, för vilken tid det olycksfallsstatistiska materialet föreligger bearbetat.

Å r	Genomsnittlig daglig sjukpenning i kronor						Förhållandet mellan daglig sjukpenning efter och under karenstiden		
	under karenstiden			efter karenstiden			Män	Kvin- nor	Till- sam- mans
	Män	Kvin- nor	Till- sam- mans	Män	Kvin- nor	Till- sam- mans			
1918	1.72	1.19	1.70	2.86	1.87	2.82	1.66	1.57	1.66
1919	1.87	1.26	1.85	2.99	2.37	2.96	1.60	1.88	1.60
1920	2.36	1.45	2.32	3.91	2.80	3.84	1.66	1.93	1.66
1921	2.69	1.79	2.64	3.96	2.90	3.88	1.47	1.62	1.47
1922	2.71	1.85	2.66	3.64	2.69	3.57	1.34	1.45	1.34
1923	2.41	1.73	2.38	3.45	2.63	3.38	1.43	1.52	1.43
1924	2.24	1.63	2.21	3.50	2.51	3.43	1.56	1.64	1.55

Av de i tablån anförda siffrorna framgår, att den genomsnittliga sjukpenningen efter karenstiden är genomgående högre än sjukpenningen under samma tid. I tabellens tre sista kolumner har angivits förhållandet mellan nämnda sjukpenningar dels för män, dels för kvinnor, dels för båda könen tillsammans. Av siffrorna i sista kolumnen framgår, att sjukpenningen efter karenstiden överskjuter karenessjukpenningen med icke mindre än 66, 60 och 66 % för vart och ett av åren 1918, 1919 och 1920. För år 1921 hade nämnda

Verkning-
arna av
gällande lag-
stiftning
m. m.

Jämförelse
mellan sjuk-
penningen
före och efter
karenstiden.

överskott sjunkit till 47 och för år 1922 till 34 %. Ifrågavarande växlingar hava huvudsakligen framkallats av de förskjutningar i lönenivån, vilka ägt rum under den period, som de anförda siffrorna avse.

Förhållandet mellan sjukpenningens storlek efter och under karenstiden gestaltar sig emellertid ganska olika för olika värden på den senare sjukpenningen. Vid en undersökning, som utförts genom besparingskommitténs försorg, visade det sig sålunda, att sjukpenningen under karenstiden i de fall, där den utgått med 1 krona, endast utgjorde 39 % av den sjukpenning, vartill den skadade var berättigad efter karenstidens utgång. I de fall åter, där karenssjukpenningen utgick med 3 kronor 50 öre, motsvarade den i genomsnitt 87 % av sjukpenningen efter karenstiden. Undersökningens — — — resultat finnes sammanställt i följande översikt.

Sjukpenning under karenstiden i kronor	Sjukpenning under karenstiden i % av	
	sjukpenningen efter karenstiden	den dagliga arbetsförtjänsten
1.00	39	26
1.25	40	27
1.75	53	35
2.50	74	49
3.50	87	58
I allt	75	50

Det framgår härav, att ju lägre sjukpenningen under karenstiden är, desto lägre är den även i förhållande till den sjukpenning, vartill den skadade är berättigad efter karenstiden. I sista kolumnen har angivits, huru många procent av arbetsförtjänsten, som olika karenssjukpenningar i genomsnitt utgöra. Medan sjukpenningen efter karenstiden enligt lagen utgår med två tredjedelar eller omkring 67 % av den skadades dagliga arbetsförtjänst, utgör karenssjukpenningen i genomsnitt endast 50 % av arbetsförtjänsten. I de fall, där karenssjukpenningen utgår med 1 krona och 1 krona 25 öre, utgör den endast 26, respektive 27 % eller blott omkring en fjärdedel av den skadades arbetsförtjänst »

Till vad min företrädare sålunda anfört vill jag tillägga följande. Såsom tillägget av siffror för åren 1923 och 1924 i först berörda tabell utvisar, utgör förhållandet mellan daglig sjukpenning efter och under karenstiden för 1923 1.42 och för 1924 1.56. I den av riksförsäkringsanstalten den 29 september 1926 avlämnade utredningen, avgiven vid en tidpunkt då förhållandet för år 1923 men icke för år 1924 var känt, antages förhållandet för en period med konstant lönenivå hålla sig omkring 1.45, vilket skulle innebära att sjukpenningen efter karenstiden skulle överskjuta karenssjukpenningen med omkring 45 %. — De genom lagen den 18 juni 1926 införda ändringarna i olycksfallsförsäkringslagens ersättningsbestämmelser komma, i den mån de röra sjukpenningens belopp, att påverka det ifrågavarande förhållandet. Dessa ändringar gälla endast sjukpenningen efter karenstiden, varemot bestämmelserna rörande karenssjukpenningens storlek icke nu ändrats. I riksförsäkringsanstaltens nyss berörda utredning yttras härom, att införandet av löneklasser för sjukpenningens bestämmande efter karenstiden finge med hänsyn till storleken av den för varje löneklass bestämda dagliga sjukpen-

ningen antagas icke komma att påverka storleken av den genomsnittliga dagliga efterkarensjukpenningen. En sådan påverkan komme däremot att visa sig med anledning av höjningen av maximum för den årliga arbetsförtjänstens beräkning från 2,400 till 3,000 kronor. På grund härav hade den genomsnittliga årliga arbetsförtjänsten beräknats komma att ökas med omkring 8.6 %. Den genom avlöningsmaximums höjning inträdande ökningen i den genomsnittliga dagliga sjukpenningen efter karenstiden torde kunna beräknas till samma procenttal. Under denna förutsättning kunde förhållandet mellan daglig sjukpenning efter och under karenstiden på grund av de fr. o. m. den 1 januari 1927 ändrade bestämmelserna antagas komma att stiga från 1.45 till 1.575.

I samband med anstaltens yttrande erinras om den ytterligare stegring av ifrågavarande förhållandetal, som, att döma av det oförmålda talet 1.55 för år 1924, synes hava ägt rum efter år 1923.

Beträffande den omfattning, i vilken den frivilliga försäkringens under karenstiden kommit till användning, anförde min företrädare (även vid återgivande av den i följande yttrande återopade tabellen hava tillagts vissa uppgifter, för åren 1923 och 1924 samt för perioden 1918—1924):

*Karenstids-
försäkringens
omfattning.*

»Sjukersättningarna under karenstiden skola, såsom förut framhållits, utgivas direkt av arbetsgivaren. Denne har dock rätt att överflytta sin ersättningsskyldighet på vederbörande försäkringsinrättning. Det visar sig, att denna frivilliga karensförsäkring tagit en mycket betydande omfattning. Till belysning härav har i tabellform gjorts en sammanställning för åren 1918—1922 dels av hela antalet olycksfall, som inträffat under vart och ett av dessa år, dels av det antal olycksfall, som omfattats av karensförsäkring. Ifrågavarande siffror hava angivits dels för riksförsäkringsanstalten dels för de ömsesidiga bolagen. Olycksfall, som träffat i statens tjänst anställda, hava icke medräknats.

**Antal av karensförsäkring omfattade olycksfall i arbete.
Samtliga arbetsgivare (exkl. staten.)**

Å r	Riksförsäkringsanstalten			Ömsesidiga bolag		
	Samtliga olycksfall	Olycksfall, som omfattas av karensförsäkring		Samtliga olycksfall	Olycksfall, som omfattas av karensförsäkring	
		Antal	I procent av samtliga		Antal	I procent av samtliga
1918.....	25,016	17,365	69.4	26,367	21,466	81.4
1919.....	22,631	15,634	69.1	27,436	22,379	81.6
1920.....	20,751	13,449	64.8	26,938	22,210	82.4
1921.....	16,157	9,067	56.1	21,072	16,529	78.4
1922.....	16,851	10,258	60.9	25,251	20,701	82.0
1918—1922.....	101,406	65,773	64.9	127,064	103,285	81.3
1923.....	23,230	15,506	66.7	28,612	24,213	84.6
1924.....	26,879	19,492	72.5	33,094	28,665	86.6
1918—1924.....	151,515	100,771	66.5	188,770	156,163	82.7

Av tabellen framgår, att av samtliga olycksfall, som under åren 1918—1922 träffade i riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetare, omfattades 64.9 % av karensförsäkring. För de ömsesidiga bolagen, där karensförsäkring förekommer i större utsträckning, var motsvarande siffra 81.3. För riksförsäkringsanstalten och bolagen tillsammans utgjorde hela antalet olycksfall under den nämnda 5-årsperioden 228,470, varav 169,058 eller 74.0 % omfattades av karensförsäkring. — — —»

Till vad min företrädare sålunda yttrat är med avseende å de i sist berörda tabell tillagda uppgifterna att framhålla, att ytterligare någon stegring av de ifrågasvarande procenttalen ägt rum under de senaste år, för vilka siffror äro tillgängliga, sålunda att talen 64.9 % och 81.3 % för perioden 1918—1922 motsvaras av talen 66.5 % och 82.7 % för sjuårsperioden 1918—1924. Talet 74.0 %, utgörande förhållandet mellan antalet karensförsäkrade skador och samtliga skador för riksförsäkringsanstalten och bolagen tillsammans under perioden 1918—1922, motsvaras för sjuårsperioden 1918—1924 av talet 75.5 %. Man torde kunna antaga, att även för närvarande de icke karensförsäkrade skadorna utgöra för riksförsäkringsanstalten omkring en tredjedel, för bolagen omkring en femtedel och för riksförsäkringsanstalten och bolagen tillsammans omkring en fjärdedel av samtliga skador.

Kostnadsfrågan.

Vad angår frågan om den kostnadsökning, som skulle bli en följd av karenstidens borttagande, kan enligt den av riksförsäkringsanstalten den 29 september 1926 avlämnade utredningen ökningen i de årliga *prestationskostnaderna* genom införande av enhetliga grunder för sjukersättningens bestämmande under hela sjukdomstiden uppskattas till i avrundat tal 1,730,000 kronor. Därvid hava alla statsanställda arbetare lämnats ur räkningen; kostnaderna för staten som arbetsgivare hava således icke medräknats — jag återkommer i det följande till denna fråga. Det påpekas emellertid i utredningen, att en mycket betydande del av de statsanställda redan nu hava rätt att vid sjukdom på grund av olycksfall i arbete behålla minst så stor del av dem tillkommande avlöningsförmåner, som motsvarar sjukersättningen efter den nuvarande karenstiden. Hänsyn har i utredningen icke kunnat tagas till den omständigheten, att även hos vissa enskilda arbetsgivare anställda vid sjukdom på grund av olycksfall i arbete äro berättigade till eller i verkligheten få uppbära större ersättningar, än som stadgats i 37 § olycksfallsförsäkringslagen.

Vid beräkning av den förändring i fråga om *förvaltningskostnader*, som skulle uppstå för arbetsgivarna, därest karenstiden borttoges eller förkortades, har riksförsäkringsanstalten undersökt tre olika alternativ. Därest karenstiden helt borttoges, skulle ökningen i de jämlikt 16 § i olycksfallsförsäkringslagen från arbetsgivarna utgående tilläggsavgifter och bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet komma att uppgå till i runt tal 120,000 kronor om året. Om åter karenstiden förkortades till 14 dagar utan rätt för försäkringsinrättningarna att meddela frivillig försäkring för karenstiden, skulle uppstå en minskning i tilläggsavgifternas och bidragens belopp, vilken minskning kunde beräknas till omkring 30,000 kronor årligen. Skulle slutligen karenstiden förkortas

till 14 dagar och frivillig försäkring för den förkortade karenstiden antagas äga rum i ungefär samma omfattning som för närvarande, kunde beräknas uppkomma en årlig ökning av omförmälda avgifter och bidrag med i runt tal 85,000 kronor. Beträffande samtliga dessa förändringar gäller, att deras sålunda angivna verkan skulle till fullo inträda först ett par år efter lagändringens genomförande.

De ifrågasatta förändringarna rörande karenstiden m. m. kunde enligt utredningen även väntas komma att inverka på de ömsesidiga försäkringsbolagens egna förvaltningskostnader. Riksförsäkringsanstalten hade dock icke kunnat verkställa någon fullständig beräkning av den sannolika ökningen i berörda kostnader,

Beträffande den inverkan, som de ifrågasatta förändringarna skulle medföra i avseende å riksförsäkringsanstaltens av statsverket bestridda administrationskostnader, bleve den naturligen olika under de särskilda, nyss angivna alternativen. Det kunde antagas, att om karenstiden helt borttoges, nämnda kostnader komme att ökas med 41,000 kronor om året. Denna kostnadsökning fördelade sig på följande sätt, nämligen med omkring 19,000 kronor på avlöningar — inklusive dyrtidstillägg — till befattningshavare hos anstalten, med omkring 2,500 kronor på lokalhyra och kontorskostnader m. m. samt med omkring 19,500 kronor på kostnader för riksförsäkringsanstaltens ombud. Ett förkortande av karenstiden till 14 dagar *utan* rätt till karensförsäkring kunde beräknas medföra en årlig utgiftsminskning av sammanlagt omkring 89,000 kronor. Om däremot karenstiden förkortades till 14 dagar *med* rätt till karensförsäkring, finge beräknas en kostnadsökning av i runt tal 32,000 kronor.

Påpekas finge jämväl, att även försäkringsrådets arbetsbörda syntes komma att i viss mån röna inverkan av en ökning av antalet ersättningsberättigade olycksfall i samband med karenstidens borttagande eller förkortande.

Vidkommande frågan om lokala organ till försäkringsinrättningarnas hjälp vid olycksfallsförsäkringens administrering må först nämnas, att riksförsäkringsanstalten för fullgörandet av sina uppgifter enligt olycksfallsförsäkringslagen anlitar lokala ombud av två slag, mantalsombud och ordsombud. Mantalsombuden utgöras i regel av vederbörande mantalsskrivningsförrättare och hava framför allt till uppgift att med ledning av mantalslängderna upprätta s. k. arbetsgivarförteckningar. Ordsombuden äro till antalet omkring 1,000; deras åligganden äro av mera omfattande art. De hava att granska och komplettera arbetsgivarförteckningarna, envar för sitt område, anmäla tillfälliga arbetsföretag och vara behjälpliga vid utredningar för premiedebitering och dylikt. Men de skola ock vara riksförsäkringsanstalten behjälpliga med utredningar om inträffade olycksfall. I detta avseende hava de att på anmodan av riksförsäkringsanstalten införskaffa upplysningar rörande olycksfallens förlopp och orsaker, vidtaga åtgärder för att de skadade snarast möjligt må komma under behandling av läkare eller, om detta ej låter sig göra, tillse, att de erhålla annan lämplig vård, göra sig underrättade om skadade personers arbetsförtjänst m. m.

*Kontroll och
medverkan
vid skade-
regleringen.*

I riksförsäkringsanstaltens förut omförmälda utredning är närmare redogjort för de åtgärder, som för närvarande vidtagits i syfte att erhålla en effektiv kontroll över sjukdomsfallen under nuvarande karenstid. Denna kontroll utövas i allmänhet i första hand genom läkarna och i förekommande fall genom arbetsgivarna, varjämte anstalten i vissa fall sökt utöva kontroll dels genom sjukkassor, vilka antagits till anstaltens ombud, och dels, i fråga om Stockholm och Göteborg, genom sjukbesökare, anställda av anstalten, i förening med anordnande av utbetalning av ersättningar vid personligt besök hos anstalten respektive ombudskontoret i Göteborg.

I sin utredning meddelar riksförsäkringsanstalten vidare, beträffande den antydda samverkan med vissa sjukkassor, att anstalten träffat avtal med 22 sjukkassor om medverkan vid handhavande av skaderegleringen, i vad den avser sjukpenning samt läkarvård och läkarintyg. I dessa fall skedde den sålunda avsedda skaderegleringen med tillämpning av ungefär samma system beträffande mellanhavandet mellan anstalten och kassan, som mellan anstalten och vederbörande större arbetsgivare tillämpades, när fråga vore om arbetare hos arbetsgivare, vilka åtagit sig att själva förskottera sjukpenning, läkarintyg och läkarvård. Anstalten bestämde, huruvida olycksfall i arbete skulle anses föreligga, samt, därest sjukdomstillståndet varade över karenstiden, det belopp, vartill arbetsförtjänsten skulle beräknas. I många fall måste anstalten även bestämma sjukhjälpens belopp och den tid, för vilken den skulle utgå. Redovisning angående sjukkassans utbetalningar lämnades varje månad, varvid samtliga verifikationer, de skadades kvitton å bekommen sjukhjälp samt läkarintyg, läkarvårdsräkningar m. m. granskades av anstalten. — Liknande uppgift tillkomme anstaltens ombud i Göteborg beträffande där varande, hos anstalten försäkrade arbetare.

Nyssnämnda anordning för samverkan med sjukkassor hade, säges det i utredningen, i stort sett visat sig lämplig. Den nuvarande splittringen av sjukkasseväsendet medförde dock, att någon samverkan mellan anstalten och sjukkassorna i större omfattning, än redan skedde, icke vore möjlig. Det vore också givet, att endast vissa sjukkassor lämpade sig för det ifrågasvarande samarbetet.

Beträffande de fall, där större arbetsgivare ville åtaga sig att förskottera vissa ersättningar till de skadade, vore emellertid att märka, att arbetsgivaren ofta därigenom kunde hava en särskild anledning att utöva starkare kontroll beträffande den skadade än eljest.

Anstalten har slutligen såsom sin mening framhållit, att med nuvarande organisation av olycksfallsförsäkringen och av sjukkasseväsendet ytterligare åtgärder icke stode till buds för åstadkommande utan alltför betungande kostnader av någon i stort sett bättre kontroll beträffande de kortvariga sjukdomsfallen. Att emellertid en mer effektiv kontroll vore av behovet påkallad, syntes anstalten framgå av vunnen erfarenhet. En sådan kontroll bleve sannolikt så mycket mer erforderlig, i samma mån som dels ersättningarna under den nuvarande karenstiden höjdes, dels vid inträffande sjukdom på grund av olycksfall i arbete sålunda förhöjda ersättningar skulle

komma att utgå till sjuk, vilken tillika vore medlem i sjuk-kassa och som på grund av sålunda fortfarande bestående dubbelförsäkring skulle erhålla ersättning även från sjuk-kassa.

Riksförsäkringsanstalten hade även, säges i utredningen, hos de enskilda bolag, vilka dreve försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen, anhållit om yttrande angående möjligheten att utöva effektiv kontroll över de kortvariga sjukdomsfallen. I de svar, som i anledning härav avgivits, hade särskilt framhållits, att den effektivaste kontrollen, under hänsynstagande till den behandlande läkarens utlåtande, vunnas genom samarbete mellan vederbörande försäkringsinrättning och den skadades arbetsgivare.

Att arbetare, som omfattas av vår sociala olycksfallsförsäkring, bör även under den efter olycksfallet närmast följande sjuktiden erhålla sjukersättning på arbetsgivarens bekostnad, är en princip, som vunnit erkännande redan med tillkomsten av den nuvarande lagen i ämnet. Frågan har emellertid gällt, förutom sättet för sjukpenningens beräkning, huruvida ersättningen till arbetaren borde för den första sjuktiden bestämmas att utgå direkt från arbetsgivaren, utan obligatorisk förmedling av försäkringsinrättning, eller om arbetsgivarens bidrag borde utgivas i form av avgifter för arbetarens försäkrande i försäkringsinrättning, vilken i sin tur hade att vid inträffande olycksfall utgiva ersättning till arbetaren.

Departement-
schefen.

Ett val mellan de två systemen, arbetsgivarens direkta ersättningsplikt, med eller utan rätt att taga frivillig försäkring, och försäkringstvång, är under de förhållanden, som för närvarande råda med avseende å olycksfallsförsäkringens organisation samt sjukförsäkringen, icke lätt att träffa. Ett sådant val förutsätter tydligen, att fördelarna och olägenheterna med de särskilda systemen vägas mot varandra med hänsyn till nämnda förhållanden.

Ur teoretisk synpunkt torde med rådande uppfattning icke föreligga någon anledning att reglera arbetarens ersättning under den första sjuktiden efter olycksfall enligt andra grunder än som gälla för den följande sjuktiden. Vidare är det tydligt, att den strävan efter *likformighet*, som med avseende å socialförsäkringens olika grenar givit sig tillkänna under arbetet på nämnda försäkrings reformering, skall göra sig särskilt starkt gällande, när fråga är om särskilda sjukdomstider efter ett och samma olycksfall.

Av synnerlig vikt för bedömande av de olika systemens förtjänster är givetvis frågan om beskaffenheten av de förmåner, som med vardera systemet bjudas den skadade. Vad angår *sjukpenningens belopp* vilar ju vår gällande lag på den, som det vill synas, riktiga grundsatsen, att sjukpenningens storlek bör så nära som möjligt stå i direkt förhållande till den skadades vanliga arbetsförtjänst, dock att härvid en begränsning med avseende å de större inkomsterna måst göras. Beträffande den nuvarande karenstiden, under vilken arbetsgivaren skall direkt utgiva ersättning åt arbetaren, har emellertid en särskild, enkel grund för sjukpenningens beräkning befunnits av praktiska skäl erforderlig. Ehuru man även vid bestämmande av denna beräknings-

grund sökt tillämpa grundsatsen om sjukpenningens beräkning efter arbetsförtjänsten, har, såsom av det föregående framgått, den för karenstiden gällande beräkningsgrunden — storleken av påförd pensionsavgift — medfört betydande ojämnheter och orättvisa. Sålunda visar det sig av siffror, som anförts i det föregående, att sjukpenningen under karenstiden i betydlig grad understiger den sjukpenning, vartill den skadade är berättigad efter samma tid, och enligt senast kända siffror genomsnittligt utgör endast omkring två tredjedelar av sistnämnda sjukpenning. Och vidare framgår av anförda siffror tydligt, att ju sämre den skadade är ställd i lönehänseende, desto större är skillnaden mellan sjukpenningen under och efter karenstiden.

En i erforderlig mån enkel och på samma gång rättvis beräkningsgrund för sjukpenningen under tid, då arbetsgivaren direkt utger ersättning, läser över huvud knappast stå att finna. Med systemet obligatorisk försäkring under hela sjuktiden kunna åter enhetliga beräkningsgrunder för sjukdomstiden i dess helhet komma till användning.

Frågan med vilketdera av de ifrågavarande systemen den skadade med större *snabbhet* kan erhålla vård och ersättning bör måhända i och för sig närmast besvaras till förmån för systemet direkt ersättningsplikt. Med detta system finnes ju i de flesta fall den ersättningspliktige nära till hands för den skadades omhändertagande. Emellertid lära det andra systemets möjligheter att snabbt bringa vård och ersättning väsentligen vara beroende av vilka anordningar vederbörande försäkringsinrättning kan träffa till skapande av lokala organ för handhavande av vissa uppgifter med skaderegleringen. Härtill skall jag senare återkomma i samband med berörande av andra svårigheter av administrativ art.

Med frågan om *sjukvårdens* snabbhet sammanhänger nära frågan om dess *beskaffenhet*. På sätt särskilt av vederbörande utskott vid 1916 års riksdag framhållits, måste det såväl ur humanitär synpunkt som av kostnadsskäl anses synnerligen viktigt att söka i största möjliga mån mildra olycksfallets följder med avseende å sjukdomens varaktighet och graden av varaktig nedsättning av arbetsförmågan. Onekligen skulle med systemet direkt ersättningsplikt kunna tänkas, att arbetsgivaren till minskande av prestationerna på grund av sin ersättningsplikt frestades att, visserligen utan ond avsikt men kanske också utan tillräcklig hänsyn till risken för arbetaren av framtida sjukdom eller nedsättning i arbetsförmågan, söka fortast möjligt få hans sjukdomstillstånd för tillfället hävt. Men även med bortseende härifrån synes det med skäl kunna antagas, att den sjukvård en försäkringsinrättning ombestyr skall i många fall, särskilt då fråga är om mindre arbetsgivare, vara överlägsen den, som arbetsgivaren kan erbjuda.

I detta sammanhang må erinras om att ett tidigare under diskussionen i karenstidsfrågan anført skäl mot systemet direkt ersättningsplikt, nämligen att den skadade skulle kunna gå miste om sin ersättning i händelse av arbetsgivarens insolvens, numera förlorat sin giltighet. I olycksfallsförsäkringslagen har nämligen — såsom inledningsvis anförts — intagits stadgande därom att, där den skadade ej kan utfä ersättningen hos arbets-

givaren, ersättningen i stället utgives av den försäkringsinrättning, vari dennes arbetare eljest äro försäkrade enligt lagen. Det kvarstår dock för den förutsatta händelsen vissa olägenheter för arbetaren genom dröjsmål och besvär för ersättningens utfående.

Skärskådar man härefter den föreliggande frågan ur arbetsgivarnas särskilda synpunkter, bör framför allt framhållas, hurusom, med arbetsgivarens direkta ersättningsplikt, det särskilt för de mindre *arbetsgivarna* ofta torde vara *betungande* och förenat med avsevärda svårigheter att i förekommande fall sörja för en skadad arbetares sjukvård — varunder kunna falla dyrbara operationer m. m. — och tillika till arbetaren utgiva kontant ersättning. Härutinnan erbjuder systemet med försäkringstvång en avgjord fördel. i det att dylika svårigheter bortfalla.

Vidare bör erinras att, även med systemet direkt ersättningsplikt, det dock knappast torde kunna undgås att giva arbetsgivarna tillfälle att försäkra arbetarna under karenstiden. Då enligt hittills vunnen erfarenhet denna möjlighet komme att begagnas i stor utsträckning, bleve fördelarna med nämnda system väsentligen motverkade genom arbetsgivarnas egna åtgöranden. Men den *utbredning*, som den *frivilliga försäkringen* av arbetare under karenstiden vunnit, kan ock på ett mera direkt sätt åberopas såsom skäl till förmån för systemet med försäkringstvång. I det föregående hava anförts siffror, utvisande att av hela antalet olycksfall, som under den senaste tid, för vilken siffror äro kända, träffat enligt olycksfallsförsäkringslagen försäkrade arbetare, omfattades ungefär tre fjärdedelar jämväl av frivillig försäkring under karenstiden. Av antalet i riksförsäkringsanstalten försäkrade fall utgjorde motsvarande andel två tredjedelar och av antalet i enskilda bolag försäkrade fall ej mindre än fyra femtedelar. Med hänsyn till dessa siffror synes med fog kunna sägas, att utvecklingen själv, åtminstone i vad på arbetsgivarna berott, i viss mån korrigerat det val av system i förevarande avseende, som 1916 års lagstiftare träffade för användning i första hand.

Ur arbetsgivarsynpunkt har särskilt på senare tid framförts ett skäl av psykologisk natur till förmån för systemet med försäkringstvång under hela sjukdomstiden. Det har nämligen framhållits, att med nu gällande system det mången gång måste för en arbetsgivare verka främmande och irriterande, att *ehuru* han varit tvungen att erlægga *premier* för sina arbetares olycksfallsförsäkring, han likväl nödgas *direkt* utgiva *ersättning* till skadade arbetare, nämligen under karenstiden. Onekligen synes denna synpunkt hava ett visst berättigande. Och skälet blir av större betydelse i belysning av det förhållandet, att de olycksfall, som under de 35 första dagarna gå till full hälsa, utgöra ett högst betydligt större antal än olycksfallen med en längre sjuktid.

Ur såväl arbetar- som arbetsgivarsynpunkt bör framhållas att, medan systemet direkt ersättningsplikt är ägnat att framkalla *tvister* mellan arbetsgivare och arbetare, denna olägenhet helt undgås. därest försäkringsinrättningen ensam svarar för all sjukvård och annan sjukersättning.

Såsom huvudskäl mot systemet med försäkringstvång för hela sjuktiden efter olycksfall hava anförts de svårigheter, som ansetts förbundna därmed i avseende å *kontroll* och å vissa *uppgifter vid skaderegleringen*. Skall arbetsgivaren själv under någon tid efter olycksfallet direkt sörja för sjukvård och ersättning åt arbetaren, lär han, med det intresse han har av att sjukdomstiden förkortas, vanligen kunna och vilja själv utöva en viss kontroll över sjukdomens förefintlighet och den skadades skötsel. Om åter vård och ersättning skola utgå från en centralt organiserad försäkringsinrättning, kunna givetvis vissa svårigheter uppstå med avseende å denna kontroll, liksom ock vid anskaffandet av läkarvård och läkarintyg ävensom för utbetalande av ersättningar. Det är dock oriktigt att beteckna ifrågavarande olägenheter såsom förenade med försäkringsformen över huvud. Mycket beror härvidlag på försäkringens organisation. I den mån försäkringsinrättningen kan genom pålitlig representant eller mellanhand på platsen tillfredsställande ordna de nämnda bestyren, hava ock de åsyftade betänkligheterna mot försäkringsformen förlorat sitt berättigande.

Innan jag närmare ingår på dessa spörsmål för riksförsäkringsanstaltens del, bör måhända redan nu framhållas, att någon särskild olägenhet av systemet obligatorisk försäkring under den nuvarande karenstiden icke synes förefinnas med hänsyn till den omständigheten, att försäkringsverksamheten enligt olycksfallsförsäkringslagen till väsentlig del bedrivs av enskilda ömsesidiga försäkringsbolag. I stället torde de anförda svårigheterna med försäkringsformen för bolagens del vara av betydligt mindre betydelse än för riksförsäkringsanstalten. Bolagen äga nämligen i sina delägare, arbetsgivarna, ett slags organ för kontroll och viss befattning med skaderegleringen. Också har ju, på riksförsäkringsanstaltens förfrågan hos bolagen rörande möjligheten att utöva effektiv kontroll över de kortvariga sjukdomsfallen, såsom nyss angivits, från bolagens sida i allmänhet framhållits, att den mest effektiva kontrollen, under beaktande av vederbörande läkares utlåtande, vunnas genom samarbete mellan försäkringsinrättningen och arbetsgivaren. Även om olägenheter kunna anföras beträffande en organisation för olycksfallsförsäkringen, som vid sidan av en statlig anstalt även upptager enskilda försäkringsanstalter — ett spörsmål, vartill jag nu icke har att taga ståndpunkt — lära således dylika olägenheter ingalunda bliva på något särskilt sätt framträdande, för den händelse man inför obligatorisk försäkring under nuvarande karenstid.

Frågan blir härefter, huruvida det är möjligt att, med bibehållande av en central försäkringsinrättning av riksförsäkringsanstaltens typ, ernå de lokala anordningar för kontroll och viss befattning med skaderegleringen, som skulle bliva erforderliga i händelse den obligatoriska försäkringen utsträcktes att omfatta även den nuvarande karenstiden. Det ligger ju nära till hands att i detta hänseende tänka sig en samverkan mellan riksförsäkringsanstalten och sjukkassorna, i vilkas verksamhet just ingår utbetalning av ersättning under sjukdomstid. Såsom känt är emellertid sjukkasseväsendet för närvarande icke av den beskaffenhet, att en sådan samverkan i önskvärd utsträckning är

möjlig. Man har hittills hyst den förhoppningen, att en sådan omorganisation av sjukkasseväsendet skulle låta sig genomföra, att detsamma komme att vara till fullo ägnat för en samverkan med olycksfallsförsäkringens organ. Sedan Kungl. Maj:ts vid 1926 och 1927 års riksdagar framlagda förslag angående sjukförsäkringens ordnande blivit av riksdagen avslagna, torde tanken på en inom den närmaste framtiden genomförd omorganisation av det frivilliga sjukkasseväsendet få uppgivas. Under intryck av de missförhållanden, som äro förenade med det nuvarande karenstidssystemet, har jag emellertid ansett böra övervägas, huruvida icke, oaktat de organisatoriska förutsättningarna icke vore de bästa för en samverkan mellan olycksfallsförsäkringen och sjukförsäkringen, det ändock vore möjligt att under en sådan samverkan så långt sig göra låter och med utnyttjande av de övriga möjligheter, som kunna stå till buds, införa obligatorisk olycksfallsförsäkring även för tiden närmast efter olycksfallet.

I riks-försäkringsanstaltens förut av mig omförmälda utlåtande den 29 september 1926 har utförligt angivits, på vad sätt de lokala bestyren för olycksfallsförsäkringen för närvarande ombesörjas. Det må tillåtas mig att i detta sammanhang göra en kort sammanfattning därav. Kontroll i avseende å sjukdom, orsakad av olycksfall, utövas i allmänhet genom läkarna och arbetsgivarna, vidare genom vissa sjukkassor såsom riks-försäkringsanstaltens ombud samt i Stockholm och Göteborg genom särskilt anställda sjukbesökare och vid de skadades personliga besök hos anstalten, respektive i Göteborg å ombudskontoret, för sjukersättnings lyftande. Beträffande skaderegleringen har anstalten träffat avtal med ett antal sjukkassor om medverkan härtill, varjämte anstaltens ombud i Göteborg har en liknande uppgift, som tillkommer dessa sjukkassor. Även har anstalten med en del större arbetsgivare överenskommit om viss befattning med skaderegleringen. I alla dessa fall sker skaderegleringen sålunda, att anstalten bestämmer, huruvida försäkringsfall enligt olycksfallsförsäkringslagen föreligger, och, därest sjukdomen varar utöver karenstiden, den skadades arbetsförtjänst; i många fall bestämmer anstalten ock sjukhjälpens belopp samt den tid, för vilken den skall utgå. Däremot utbetala nämnda lokala organ sjukpenning samt ersättning för läkarintyg och läkarvård. I vissa fall har något större frihet medgivits enskilda lokala organ än som gäller flertalet.

Det bör ock erinras om den medverkan vid skaderegleringen, som riks-försäkringsanstaltens ordsombud lämna genom åtgärder för bringande av vård åt skadade arbetare och biträde för bestämmande av deras arbetsförtjänst.

Man torde få utgå från att, såsom ock riks-försäkringsanstalten framhållit, med nuvarande organisation av olycksfallsförsäkringen och av sjukkasseväsendet någon bättre eller ytterligare kontroll beträffande sjuktiden efter olycksfall än den nu anordnade i stort sett icke kan för närvarande ernås, vare sig genom samverkan med sjukkasseväsendet eller eljest. Detsamma gäller med avseende å lokal medverkan för skaderegleringen. Möjligen skulle dock i dessa avseenden i vissa fall någon mindre utvidgning av ords-

ombudens uppgifter kunna vidtagas. Därest nu obligatorisk försäkring införes för den nuvarande karenstiden, förutsättes givetvis, att riksförsäkringsanstalten, liksom f. ö. även de enskilda bolagen, använder sig av samma möjligheter till överflyttning av vissa bestyr till lokala organ, varav man med nu gällande ordning begagnat sig. Det är ock min förvissning, att i den mån ytterligare möjligheter till samarbete mellan olycksfallsförsäkringens centrala organ samt sjukkassor och andra lokala bildningar må yppa sig, desamma också skola av centralorganen utnyttjas. Grundad förhoppning torde även föreligga därom, att sådana möjligheter skola i en nära framtid komma till synes. I sådant avseende må erinras, att planer å sammanslutning av det stora flertalet s. k. rikssjukkassor äro å bane. Därest dessa planer resultera i en gemensam stor rikssjukkassa, lära dennas lokala avdelningar komma att på många håll erbjuda organ, väl lämpade att medverka för olycksfallsförsäkringens ifrågavarande syften. Särskilt för Norrlands del skulle antagligen härmed de föreliggande svårigheterna till stor del finna en lösning. Den pågående rörelsen för sammanslutning av de lokala sjuk-kassor, som äro verksamma på en och samma ort, ingiver liknande förhoppningar.

I detta sammanhang torde böra beröras det av riksförsäkringsanstalten i dess utredning anmärkta förhållandet, att ersättning stundom utgår till skadade personer samtidigt från olycksfallsförsäkringen och från sjukkassa. Därest sjukersättningen från olycksfallsförsäkringen, såsom med föreliggande förslag avses, höjes under den nuvarande karenstiden, framträda givetvis starkare olägenheterna därav, att enligt gällande regler om statsbidrag till sjukkasserörelsen dylikt bidrag utgår även under sjukdom, för vilken ersättning åtnjutes enligt olycksfallsförsäkringslagen. Frågan om undvikande av dylik dubbelförsäkring över huvud har utförligt avhandlats vid de senaste årens behandling av sjukförsäkringsfrågan; jag tillåter mig att i detta hänseende hänvisa till proposition nr 117 år 1926 sid. 103 och ff. samt proposition nr 114 år 1927 sid. 54. Frågan har emellertid därvid setts i sammanhang med en allmän omorganisation av sjukförsäkringen, och då det föreslagits, att statsbidrag icke skulle utgå under tiden för dylik dubbelförsäkring, har denna inskränkning i rätten till statsbidrag motvägts av nya förmåner för sjukkassorna. Företagandet av den ifrågasatta lagändringen beträffande karenstiden lärer icke utgöra tillräcklig grund för att man nu skulle vidtaga åtgärder i berörda fråga och sålunda utbryta en enstaka punkt av spörsmålet om statens understödande av sjukkasserörelsen till särskild behandling. Det bör tillika framhållas, att med nuvarande bestämmelser rörande statsbidragen frågan icke har någon större praktisk betydelse. S. k. sjukdagsbidrag utgår nu med högst 2 kronor per år och sjukkassemédlem. Då sjukdagsbidraget per sjukdag är 25 öre, innebär nämnda bestämmelse, att statsbidrag icke åtnjutes för mera än åtta sjukdagar per medlem och år. Nu visar emellertid utredning, som jag låtit verkställa, att för sjukkassor, omfattande nära hälften av antalet sjukkassemédlemmar, det genomsnittliga årliga antalet sjukdagar, det s. k. sjuktalet, överstiger åtta. För dessa medlemmar erhålles alltså icke

bidrag för alla sjukdagar, och då antalet sjukdagar i anledning av olycksfall i genomsnitt för samtliga sjukförsäkrade personer endast utgör en ringa del av den totala sjuktiden inom sjukkassan, följer härav, att i de flesta fall för nu avsedda sjukkassor rätten till statsbidrag för sjuktid, då olycksfallsersättning utgår, i realiteten icke har någon praktisk betydelse och att alltså ett borttagande av denna rätt icke skulle i avsevärd mån minska statens utgifter för bidragen.

Jag övergår härefter till att behandla *kostnadsfrågan*. I det föregående hava ur riks-försäkringsanstaltens med skrivelse den 29 september 1926 avlämnade utredning återgivits siffror rörande inverkan å kostnaderna för olycksfallsförsäkringen för den händelse nu gällande särskilda bestämmelser rörande karenstiden upphörde att äga giltighet.

Beträffande kostnaderna för sjukersättningarna, de s. k. prestationskostnaderna, skulle enligt riks-försäkringsanstaltens beräkningar uppstå en kostnadsökning till belopp av omkring 1,730,000 kronor årligen. Av skäl, som tidigare anförts, hava vid denna beräkning de statsanställda arbetarna icke medtagits.

Vad angår kostnaderna för försäkringens förvaltning har den ökning av arbetsgivarnas och de enskilda bolagens till statsverket ingående tilläggsavgifter och omkostnadsbidrag för riks-försäkringsanstaltens och försäkringsrådets verksamhet, som skulle följa med premiehöjningen i anledning av ett borttagande av särbestämmelserna för karenstiden, beräknats komma att uppgå till omkring 120,000 kronor årligen samt ökningen i statsverkets administrationskostnader för riks-försäkringsanstalten till ungefär 41,000 kronor för år. Då även försäkringsrådets arbetsbörda komme att röna inverkan av den ifrågasatta systemändringen, torde ock med ändringen följa en ökning av kostnaden för rådets verksamhet, men efter vad jag under hand inhämtat kan denna kostnadsökning antagas komma att stanna vid omkring 2,500—3,000 kronor årligen och således bliva tämligen obetydlig. Ökningen i de enskilda bolagens egna förvaltningskostnader har icke kunnat av riks-försäkringsanstalten fullständigt beräknas. Av bolagens meddelanden i denna sak till anstalten synes mig dock kunna dragas den slutsatsen, att under den ifrågasvarande förutsättningen väl någon ökning av sist berörda kostnader skulle uppstå men att ökningen bleve av ganska ringa betydenhet, detta särskilt med hänsyn till den mycket stora användning, som den frivilliga karenstidsförsäkringen erhållit hos dessa bolag, vilka huvudsakligen omfatta s. k. större arbetsgivare.

Utöver de verkningar, som enligt nyss anförda uppgifter skulle uppstå beträffande riks-försäkringsanstaltens och försäkringsrådets administrationskostnader, bör emellertid även tagas i betraktande förslaget inverkan beträffande vissa på statsverket ankommande kostnader, som icke äro att hänföra till administrationsutgifter. Jag syftar härvid dels på statsverkets kostnader enligt 19 och 37 §§ olycksfallsförsäkringslagen, vilka bestridas från ett under femte huvudtiteln för ändamålet uppfört förslagsanslag, dels ock på kostnaderna för olycksfallsförsäkringslagens tillämpning å arbetare, som användas

till arbete för statens räkning, vilka sistnämnda kostnader — i den mån de icke bestridas av vederbörande statsinrättning — utgå från ett under elfte huvudtiteln uppfört, jämväl för vissa andra ändamål avsett anslag under rubriken »statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete». Nu avsedda verkningar av den ifrågasatta lagändringen hava ej omnämnts i riks försäkringsanstaltens förenämnda utredning, men på min anmodan hava inom anstalten verkställts vissa beräkningar härutinnan. Dessa beräkningar hava givit vid handen, att i anledning av den ifrågasatta lagändringen kostnaderna enligt 19 § olycksfallsförsäkringslagen — vilka kostnader avse de belopp, som skola av statsverket förskjutas i anledning av arbetsgivares försumlighet att på föreskrivet sätt erlægga honom påförda försäkringsavgifter till riks försäkringsanstalten och som sedermera icke kunna indrivas — kunna beräknas bliva ökade med ett nettobelopp av omkring 30,000 kronor för år. Vad däremot angår kostnaderna enligt lagens 37 § — vilka avse ersättning för den förlust, som för riks försäkringsanstalten uppkommer därigenom, att av anstalten i arbetsgivares ställe utgivna sjukpenningbelopp och läkarvårdskostnader för den nuvarande karenstiden på grund av arbetsgivarens obestånd icke kunnat indrivas — komma givetvis dessa kostnader att efter lagändringens genomförande bortfalla. Då emellertid utgifterna för senast avsedda ändamål icke uppgått till något större belopp — under budgetåret 1926—1927 utgjorde kostnaderna i runt tal 1,250 kronor — saknar denna inverkan ekonomisk betydelse. Vad slutligen angår de från nyssnämnda anslag under elfte huvudtiteln bestridda kostnaderna för tillämpning av 1916 års olycksfallsförsäkringslag å arbetare, som användas till arbete för statens räkning, har på grund av ökade sjukpenningbelopp därutinnan beräknats uppkomma en stegring med omkring 35 % av beloppet av nu utgående sjukpenningar, d. v. s. med cirka 7,000 kronor för år. Ökningen i kostnaderna för lagens tillämpning å statens arbetare, i den mån dessa kostnader bestridas direkt av vederbörande statsinrättning, har ansetts bliva allenast obetydlig.

Med avseende å förslagets *verkningar i budgethänseende* torde böra framhållas, att den beräknade ökningen av arbetsgivarnas och de enskilda försäkringsbolagens tilläggsavgifter och omkostnadsbidrag till statsverket komme att medgiva en motsvarande höjning av den å riksstatens inkomstsida bland egentliga statsinkomster under avdelningen uppbörd i statens verksamhet upptagna posten »bidrag till försäkringsrådet och riks försäkringsanstalten», medan å andra sidan de beräknade ökningarna av statsverkets kostnader i olika hänseenden skulle föranleda stegrad belastning å vederbörande under femte och elfte huvudtitlarna uppförda riksstatsanslag. Någon höjning av anslagen till de statsinrättningar, som hava att direkt utgiva ersättning till de vid dem använda arbetarna, torde icke erfordras.

De stegringar i kostnaderna, som enligt de nu i sammandrag återgivna beräkningarna skulle bliva en följd av karenstidens slopande, synas icke vara av den beskaffenhet, att med hänsyn därtill några betänkligheter behöva möta mot övergång till ett system med genomfört försäkringstvång. Vad steg-

ringen i *prestationskostnaderna* angår, kan ju beloppet 1,730,000 kronor årligen för enskilda arbetsgivare synas betydande. Utgår man från den åskådning, som uppbär 1916 års olycksfallsförsäkringslagstiftning, lär dock få anses, att denna omständighet icke bör få utgöra hinder för en lagändring. År 1916 sökte man en för sjukpenningen under karenstiden lätt användbar beräkningsgrund, som skulle medföra en sjukpenning, till storleken så nära som möjligt överensstämmande med sjukpenningen efter karenstiden, men det önskade resultatet nåddes ej. Att sjukpenningens belopp nu, genom införande av enhetliga beräkningsgrunder för hela sjuktiden, skulle för den första sjuktiden ökas och därigenom prestationskostnaderna i sin helhet stegas, torde således kunna sägas ej innebära annat än en senkommen justering av 1916 års beslut till bättre överensstämmelse med den till grund för beslutet liggande avsikten.

Beträffande *förvaltningskostnaderna* är särskilt att märka, att statsverket icke genom en systemändring skulle åsamkas någon som helst ökad *netto*-kostnad, i det att, såsom framgår av den lämnade redogörelsen, ökningen av de enskildas tilläggsavgifter och omkostnadsbidrag kan beräknas komma att ej obetydligt överstiga stegringen av statsverkets förvaltningskostnader. Det torde f. ö. icke vara uteslutet, att någon besparing i förevarande avseende skall för riks-försäkringsanstaltens del visa sig möjlig, och att alltså *netto*-vinsten för statsverket blir större, än de angivna siffrorna utvisa. Däremot skulle ju en ganska avsevärd ökning, åtminstone skenbart, ske av arbetsgivarnas kostnader för förvaltningen. Skenbart — ty mot ökningen i nyssnämnda avgifter och bidrag bör å andra sidan ställas den lättnad arbetsgivarna skulle vinna genom att slippa själva ombestyrta vård och ersättning åt sina skadade arbetare, till den del nämligen sådana bestyr kunna jämföras med en försäkrings förvaltning. En uppskattning i penningvärde av denna lättnad är omöjlig att åstadkomma, men med hänsyn till densamma och till den måttliga stegringen i arbetsgivarnas kontanta förvaltningsbidrag för det genomförda försäkringssystemet torde goda skäl finnas för den meningen, att nämnda system komme att — bortsett från prestationskostnaderna — för arbetsgivarna medföra endast ringa kostnadsökning.

Såsom av historiken synes, har under den nu förevarande frågans behandling på sina håll föreslagits, att man skulle, med bibehållande av en karenstid, i hög grad inskränka dess varaktighet, enligt besparingskommitténs förslag till 14 dagar. Detta förslag torde grunda sig på insikten om å ena sidan förmånerna med försäkringssystemet, å andra sidan de administrativa svårigheterna därmed. Med en sådan förkortning av karenstiden är dock icke mycket vunnet. Vål skulle man därigenom undgå de svårigheter, som äro förenade med att olycksfallsförsäkringen omfattar även de kortvarigaste olycksfallen, men likartade svårigheter skulle dock kvarstå beträffande ett stort antal fall. Samtidigt skulle de olägenheter med det nuvarande systemet, vilka föranlett önskingarna om en systemändring, i väsentlig omfattning förbliva. Märkas bör även, att en förkortning av karenstiden i kostnads-

hänseende skulle — därest rätten till frivillig försäkring bibehölles, vilket sannolikt skulle vara nödvändigt — ställa sig mindre fördelaktig för statsverket än ett borttagande därav. Anser man sig väl kunna fastslå, att fördelarna med försäkringssystemet över huvud överväga nackdelarna därmed, synes det också följdriktigt att helt undvika karenstid. Såsom ett avsteg från denna princip kan icke betecknas att man i enlighet med grunderna för det nu gällande stadgandet i 37 § i lagen såsom villkor för åtnjutande av sjukpenning på grund av försäkring uppställer den fordran, att sjukdomstiden varat utöver tre dagar efter dagen för olycksfallet; är detta villkor uppfyllt, skulle sjukpenning utgå fr. o. m. dagen efter olycksfallsdagen.

I betraktande av de fördelar, som, enligt vad av det föregående torde hava framgått, systemet med genomfört försäkringstvång synes erbjuda framför systemet med direkt ersättningsplikt under en karenstid, har jag — trots vissa betänkligheter mot försäkringssystemet med hänsyn huvudsakligen till svårigheter av administrativ art — funnit mig böra föreslå upphävande av gällande särbestämmelser rörande karenstiden och införande av obligatorisk försäkring av arbetare även för den första sjuktiden efter olycksfall.

Jag har därför låtit inom socialdepartementet utarbeta ett förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete. Förslaget innebär till en början den ändringen i 6 § i olycksfallsförsäkringslagen, sådan paragrafen lyder enligt lagen den 18 juni 1926, att de i nämnda lagrum stadgade, på grund av försäkring enligt lagen utgående förmånerna av läkarvård, läkemedel och särskilda hjälpmedel åt arbetare, som skadats till följd av olycksfall i arbete, skola utgå så länge av olycksfallet förorsakad sjukdom varar, således allt ifrån det olycksfallet inträffade och även vid helt kortvarig sjuktid, samt vidare att sjukpenning till den skadade skall, efter de beräkningsgrunder, som redan nu äro i 6 § stadgade, utgå fr. o. m. dagen efter olycksfallsdagen och så länge sjukdomen varar, dock under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter olycksfallsdagen.

Såsom en följd av ändringarna i 6 § har den nu i 10 § förekommande erinran om den i 6 § 1) omförmälda tid funnits böra utgå.

Vidare har 35 § i olycksfallsförsäkringslagen undergått ändring på det sätt, att ur lagrummet borttagits stadgandet om möjlighet för arbetsgivare att försäkra arbetare för olycksfall i fråga om den nuvarande karenstiden. Slutligen har stadgandet i 37 § om arbetsgivares direkta ersättningsplikt under karenstid föreslagits skola upphöra att gälla.

Den föreslagna lagen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1929; dock torde anspråk, som grundas å olycksfall, vilket inträffat därförinnan, böra bedömas enligt äldre lag.

Till frågan om de höjningar av vederbörande under femte huvudtiteln uppförda riksstatsanslag, som vid ett genomförande av ifrågavarande förslag böra äga rum för budgetåret 1928—1929, torde jag få återkomma längre fram i samband med behandling av frågan om uppgörande av förslag till

riksstat för nämnda budgetår. Beträffande förenämnda under elfte huvudtiteln upptagna anslag till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete ber jag att redan här få framhålla, att ett bifall till förslaget om borttagande av särbestämmelserna rörande karenstiden icke torde behöva medföra anslagshöjning för nästkommande budgetår. Förevarande anslag, nu å 250,000 kronor, synes nämligen kunna utan höjning bära den av lagändringen betingade ökningen i belastning, vilken ökning för nämnda budgetår ej torde komma att uppgå till mer än omkring 3,500 kronor.

Vidkommande slutligen den förhöjda inkomst till statsverket, som enligt vad förut nämnts skulle följa av den nyss berörda ökningen av arbetsgivarernas och de enskilda försäkringsbolagens tilläggsavgifter och omkostnadsbidrag för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet, torde med hänsyn till gällande föreskrifter angående tid och sätt för inbetalningen av berörda avgifter och bidrag denna inkomsthöjning kunna beräknas i sin helhet utöva inverkan först under budgetåret 1930—1931. Enligt vad jag från riksförsäkringsanstalten inhämtat, torde under budgetåren 1928—1929 och 1929—1930 en inkomstökning av respektive 40,000 kronor och 95,000 kronor kunna antagas uppkomma.

Departementschefen uppläser härefter nämnda *förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete* av den lydelse, bilaga (Bilaga 1) till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande över förslaget måtte inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Carl Ullman.

Förslag
till
Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235)
om försäkring för olycksfall i arbete.

Härigenom förordnas, att 37 § i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete skall upphöra att gälla samt att 6, 10 och 35 §§ i samma lag, 6 och 35 §§ i deras lydelse enligt lagen den 18 juni 1926 (nr 215), skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall på grund av försäkringen till honom i ersättning utgivas:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt, allt så länge sjukdomen varar;

b) under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet, från och med dagen efter sistnämnda dag och så länge sjukdomen varar: sjukpenning för varje dag — — — fem kronor 50 öre;

2) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) livränta under — — — en tiondel;

b) sådan behandling — — — av arbetsförmågan.

På därom — — — gällande beräkningsgrunder.

Kan vid — — — den skadade.

På grund — — — av arbetsförmågan.

10 §.

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda honom vård å sjukvårdsanstalt. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å sjukvårdsanstalt, såvida ej skadan, enligt läkares intyg, kräver vård å sådan anstalt.

Har den — — — högst hälften.

Försäkringsinrättning äger — — — dylik anstalt.

35 §.

Arbetsgivare vare berättigad att i riks-försäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i denna lag avses för olycksfall i arbete, dels ock i an-

stalten försäkrad arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring — — — till efterrättelse.

Avtal om — — — än anstalten.

Vad i — — — samma värde.

Har anstalten — — — livräntan övertagits.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929; dock skall anspråk, som grundas å olycksfall, vilket inträffat därförinnan, bedömas enligt äldre lag.

TILL KONUNGEN.

I skrivelse den 5 juni 1926, nr 346, i anledning av bland annat Kungl. Maj:ts proposition nr 109 med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m., har riksdagen vidkommande frågan om den s. k. karenstiden i fråga om olycksfallsförsäkring i anslutning till vad som anförts i berörda skrivelse och under framhållande av önskvärdheten av borttagande eller begränsning av nämnda karenstid anhållit, att Kungl. Maj:t måtte efter närmare utredning av berörda spörsmål till nästa års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Genom nådigt beslut den 23 juli 1926 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt riks-försäkringsanstalten att verkställa utredning *dels* angående den kostnadsökning, som — under förutsättning av i huvudsak oförändrad organisation av olycksfallsförsäkringen och sjukförsäkringen — ett borttagande av den s. k. karenstiden eller dess förkortande till 14 dagar, allt i samband med införande av enhetliga grunder för sjukersättningens bestämmande under hela sjukdomstiden, skulle medföra å ena sidan för statsverket i form av fördyrad administration och å andra sidan för arbetsgivarna såväl i form av dylik fördyring som på grund av ökning av de s. k. prestationskostnaderna, och *dels* angående möjligheten av anordnande, under enahanda förutsättningar, av en effektiv kontroll över de kortvariga sjukdomsfallen.

Till åtlydnad härav får riks-försäkringsanstalten anföra följande.

Beträffande de nuvarande bestämmelserna rörande karenstiden, tillkomsten av desamma ävensom rörande de olika förslag till förändring av samma bestämmelser, som framkommit, får riks-försäkringsanstalten hänvisa till den redogörelse, som intagits i Kungl. Maj:ts proposition nr 109 till 1926 års riksdag (sid. 125 och följande).

Vidare torde få erinras, att enligt lag den 18 juni 1926 (nr 215) angående ändring av vissa delar av olycksfallsförsäkringslagen sjukpenningen enligt 6 § i denna lag, d. v. s. för tiden efter karenstiden, skall utgå efter ett intervallsystem med i lagen angivna sjukpenningbelopp för olika inkomstklasser. Denna lagändring träder i kraft den 1 januari 1927.

För den utredning, som riks-försäkringsanstalten nu blivit anbefalld att verkställa, är en av förutsättningarna, att enhetliga grunder för sjukersättningens bestämmande skola vara gällande under hela sjukdomstiden. Riks-försäkringsanstalten har därvid utgått från, att dessa enhetliga grunder skola överensstämma med de från och med den 1 januari 1927 för tiden från och med 36:e dagen efter olycksfallsdagen gällande. Sjukpenning antages skola tillkomma den skadade enligt dessa grunder från och med dagen efter olycksfallet, dock under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter nyssnämnda dag — oavsett huruvida sjukpenningen skall utgå från försäkringsinrättning eller från arbetsgivaren direkt.

Beträffande frågan om karenstidens borttagande eller förkortande ur den obligatoriska försäkringens synpunkt — med andra ord från och med vilken dag efter olycksfallet sjukpenningen skall börja utgå på grund av den obliga-

toriska försäkringen — äro följande två alternativ angivna i förutsättningarna för utredningen.

Alt. 1. Karenstiden borttages, d. v. s. sjukpenningen utgår redan från början på grund av den obligatoriska försäkringen.

Alt. 2. Karenstiden förkortas till 14 dagar, oberäknat olycksfallsdagen, varvid sjukpenning alltså utgår från försäkringsinrättningen för tiden från och med den 15:e dagen efter olycksfallsdagen. Under karenstiden skulle arbetsgivarna hava att utgiva ersättning direkt till den skadade efter samma grunder som för tiden därefter. Om vid detta alternativ frivillig försäkring för karenstiden antages icke få äga rum i riksförsäkringsanstalten eller sådant ömsesidigt försäkringsbolag, som avses i 4 § av olycksfallsförsäkringslagen, bör emellertid även ett tredje alternativ tagas i betraktande, nämligen

Alt. 3. Karenstiden förkortas till 14 dagar med rätt för arbetsgivaren att för denna tid teckna försäkring på samma sätt som nu äger rum.

Uppskattning av antalet olycksfall i arbete.

För att kunna meddela de önskade upplysningarna har riksförsäkringsanstalten sökt att uppskatta antalet olycksfall i arbete under ett år med ledning av antalet anmälda olycksfall år 1925.

Antalet till riksförsäkringsanstalten *anmälda* olycksfall utgjorde år 1925 i runt tal 67,000.

Vid en uppskattning av antalet under ett år *inträffade* olycksfall är att märka, att anmälningsskyldigheten till riksförsäkringsanstalten beträffande i bolagen försäkrade arbetare fullgöres i viss mån ofullständigt. Sålunda förekom i fråga om olycksfall, som inträffat år 1923, i ej mindre än omkring 4,300 fall att anmälningsskyldigheten till riksförsäkringsanstalten icke fullgjorts, ehuru anmälan om olycksfallet gjorts till det bolag, i vilket den skadade var försäkrad. Tillägges ett häremot svarande antal erhålles för 1925 ett antal av omkring 71,000 olycksfall. Dessa fördela sig på olika arbetsgivaregrupper och försäkringsinrättningar på följande sätt:

	A n t a l o l y c k s f a l l		
	Riksför- säkrings- anstalten	Bolag	Tillsammans
Staten	5,000	—	5,000
Övriga större arbetsgivare	27,700	34,300	62,000
Mindre arbetsgivare	2,800	1,200	4,000
Summa	35,500	35,500	71,000

Men icke heller nyssnämnda antal, 71,000, kan antagas fullt motsvara antalet verkligen inträffade olycksfall i arbete under ett år, något som torde komma att visa sig, därest karenstiden skulle borttagas.

Visserligen föreligger redan nu anmälningsskyldighet för varje olycksfall, som medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som kan föranleda ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser, vare sig ersättningen skall utgå från försäkringsinrättning eller från arbetsgivaren direkt, men det framgår av olycksfallsstatistiken, att lättare olycksfall i många fall icke anmälas, om ej en tecknad försäkring för karenstiden ger utsikt att erhålla ersättning från försäkringsinrättningen. Särskilt framträder detta förhållande i fråga om mindre arbetsgivare. Sålunda framgår exempelvis av tab. F. i »Olycksfall i arbete år 1923» (sid. 13), att antalet invaliditets- och

dödsfall i procent av hela antalet anmälda olycksfall, i de fall, då endast obligatorisk försäkring var gällande, var mer än tre gånger så stort som i de fall, då såväl obligatorisk som karensförsäkring gällde. Med ledning av tabellen kan det antal olycksfall hos mindre arbetsgivare, som icke anmäles, uppskattas till omkring 4,000, vilket antal så gott som uteslutande kommer på riksförsäkringsanstaltens andel.

Ett liknande förhållande äger rum även för de större arbetsgivarna. Enligt vad den i statistiken rörande olycksfall i arbete år 1922 intagna sjuklängdstabellen giver vid handen, skulle man kunna antaga, att antalet icke anmälda olycksfall hos större arbetsgivare uppginge till mellan 2,000 och 3,000. Med hänsyn till det förhållandet, att bland de anmälda olycksfallen finnes ett — visserligen relativt obetydligt — antal fall, i vilka ersättning icke utgives av den anledning, att den skadade icke varit arbetare i lagens mening, att olycksfallet icke inträffat i arbete eller av annan dylik anledning, torde det vara tillräckligt att här räkna med den lägre siffran, alltså 2,000, varav ungefär hälften för riksförsäkringsanstalten och hälften för bolagen.

Alt. 1. Därest karenstiden borttages, skulle olycksfallsantalet i runda tal kunna uppskattas på följande sätt:

	A n t a l o l y c k s f a l l		
	Riksför- säkrings- anstalten	Bolag	Tillsammans
Staten.....	5,000	—	5,000
Övriga större arbetsgivare.....	28,500	35,500	64,000
Mindre arbetsgivare.....	6,500	1,500	8,000
Summa	40,000	37,000	77,000

Alt. 2. Om karenstiden förkortas till 14 dagar samt det antagandet göres, att ingen karensförsäkring skulle förekomma, reduceras antalet ersättningsberättigande olycksfall enligt ovannämnda sjuklängdstabell till 62.3 % av de under föregående alternativ upptagna antalen. Olycksfallsantalet skulle sålunda kunna uppskattas på följande sätt:

	A n t a l o l y c k s f a l l		
	Riksför- säkrings- anstalten	Bolag	Tillsammans
Staten.....	3,000	—	3,000
Övriga större arbetsgivare.....	18,000	22,000	40,000
Mindre arbetsgivare.....	4,000	1,000	5,000
Summa	25,000	23,000	48,000

Alt. 3. Skulle karenstiden förkortas till 14 dagar och karensförsäkring antagas förekomma i ungefär samma omfattning som för närvarande, skulle förutom de sistnämnda 48,000 olycksfallen ytterligare ett antal sådana för-
anleda ersättning från försäkringsinrättningarna. Antalet ersättningsberättigande olycksfall kan för detta alternativ uppskattas till följande:

	Antal olycksfall		
	Riksför- säkrings- anstalten	Bolag	Tillsammans
Staten	5,000	—	5,000
Övriga större arbetsgivare	26,000	34,500	60,500
Mindre arbetsgivare	5,000	1,500	6,500
Summa	36,000	36,000	72,000

I alternativen 2 och 3 har antagits, att anmälningsskyldighet, i motsats mot vad som nu är fallet, endast skulle komma att föreligga för ersättningsberättigande olycksfall.

Prestationskostnadernas ökning vid införande av enhetliga grunder för sjukersättningens bestämmande.

Enligt nu gällande bestämmelser utgår sjukpenning från och med 36:e dagen efter olycksfallsdagen med ett i förhållande till den skadades dagliga arbetsförtjänst bestämt belopp per sjukdag. Under karenstiden utgår sjukpenning däremot med ett dagligt belopp, som bestämmes med hänsyn till den pensionsavgift, som senast påförts den skadade enligt lagen om allmän pensionsförsäkring.

Då den dagliga sjukpenningen efter karenstiden enligt nu gällande bestämmelser i genomsnitt är högre än den dagliga sjukpenningen under karenstiden, måste ett införande av enhetliga grunder för sjukersättningens bestämmande under hela sjukdomstiden under den förutsättning därom, som ovan angivits, leda till en ökning av de sammanlagda kostnaderna för sjukpenning under den nuvarande karenstiden. För bedömande av denna kostnadsökningens storlek erfordras kännedom om dels antalet till ersättning berättigande olycksfall, dels det genomsnittliga förhållandet mellan daglig sjukpenning efter karenstiden och daglig sjukpenning under karenstiden (enligt från och med den 1 januari 1927 gällande ersättningsbestämmelser) och dels slutligen den genomsnittliga kostnaden per olycksfall för sjukpenning under karenstiden enligt nu gällande ersättningsgrunder.

I fråga om antalet olycksfall, som berättiga till ersättning, kan detta, enligt vad ovan anförts, uppskattas till 72,000, om olycksfallen bland statsanställda arbetare icke medräknas.

Rörande storleken av det genomsnittliga förhållandet mellan daglig sjukpenning efter och under karenstiden kunna följande siffror erhållas ur statistiken över olycksfall i arbete för åren 1920—1923.

Å r	Genomsnittlig daglig sjukpenning i kronor		Förhållandet mellan daglig sjukpenning efter och under karenstiden
	under karenstiden	efter karenstiden	
1920	2.32	3.84	1.66
1921	2.64	3.88	1.47
1922	2.66	3.57	1.34
1923	2.38	3.38	1.13

En granskning av dessa siffror visar, att förhållandet mellan daglig sjukpenning efter och under karenstiden varierat icke obetydligt under den tid,

de nuvarande ersättningsbestämmelserna varit gällande. Variationerna hava huvudsakligen framkallats av lönenivåns förändringar under den ifrågavarande perioden och närmast föregående år och synas väl överensstämma med vad man på grund av förskjutningarna i lönenivån kan hava rätt att vänta.

För senare år än 1923 är någon mera fullständig beräkning av ifrågavarande relationstal icke för närvarande möjlig att utföra. Under åren 1924 och 1925 har lönenivån sakta stigit. Med hänsyn härtill kan man vänta sig en mindre stegring i förhållandet mellan daglig sjukpenning efter och under karenstiden under nämnda år. För en period med konstant lönenivå synes förhållandet kunna antagas hålla sig omkring 1.45, vilket skulle innebära, att sjukpenningen efter karenstiden skulle överskjuta karenssjukpenningen med omkring 45 %.

De vid innevarande års riksdag beslutade ändringarna i olycksfallsförsäkringslagens ersättningsbestämmelser komma, i den mån de röra sjukpenningens belopp, att påverka det ifrågavarande förhållandetalet. Dessa ändringar gälla endast sjukpenningen efter karenstiden, varemot bestämmelserna rörande karenssjukpenningens storlek icke nu ändrats. Införandet av löneklasser för sjukpenningens bestämmande efter karenstiden får med hänsyn till storleken av den för varje löneklass bestämda dagliga sjukpenningen antagas icke komma att påverka storleken av den genomsnittliga dagliga efterkarenssjukpenningen. En sådan påverkan kommer däremot att visa sig med anledning av höjningen av maximum för den årliga arbetsförtjänstens beräkning från 2,400 till 3,000 kronor. På grund härav har den genomsnittliga årliga arbetsförtjänsten beräknats komma att ökas med omkring 8.6 %. Den genom avlöningsmaximums höjning inträdande ökningen i den genomsnittliga dagliga sjukpenningen efter karenstiden torde kunna beräknas till samma procental. Under denna förutsättning kan förhållandet mellan daglig sjukpenning efter och under karenstiden på grund av de från och med den 1 januari 1927 ändrade bestämmelserna antagas komma att stiga från 1.45 till 1.575.

Den genomsnittliga kostnaden *per olycksfall* för sjukpenning under karenstiden enligt nu gällande ersättningsgrunder kan beräknas som produkten av den genomsnittliga dagliga sjukpenningen under karenstiden och det genomsnittliga antalet sjukdagar per olycksfall under samma tid. Storleken av den genomsnittliga dagliga sjukpenningen under karenstiden enligt olycksfallsstatistiken för åren 1920—1923 framgår av nyss anförda tabell. Under åren 1924 och 1925 kan den genomsnittliga karenssjukpenningen på grund av löneutvecklingen antagas hava ytterligare minskats något. Vid stickprov, som verkställts för vissa månader under åren 1924—1926 och som för varje undersökt månad omfattat ett tusental anmälda olycksfall bland i riks-försäkringsanstalten försäkrade arbetare, erhöles följande genomsnittsvärden å karenssjukpenningen.

År	Genomsnittlig sjukpenning per dag under karenstiden kronor
1924	2.24
1925	2.22
1926	2.28

Om den nuvarande lönenivån antages stabiliserad, skulle den genomsnittliga karenssjukpenningen möjligen kunna med ledning av det nu anförda antagas till kronor 2.25 eller 2.30. Det senare talet torde få läggas till grund för beräkningarna.

För den genomsnittliga sjuktiden under de 35 första dagarna efter olycksfallet erhållas följande siffror ur olycksfallsstatistiken.

År	Antal olycksfall med ersättning enligt 37 § i lagen	Motsvarande antal sjukdagar under karenstiden	Genomsnittlig sjuktid under karenstiden dagar
1918.....	38,061	702,557	18.5
1919.....	37,095	662,496	17.9
1920.....	34,729	620,978	17.9
1921.....	24,463	456,949	18.7
1922.....	29,577	552,151	18.7
1923.....	37,868	678,944	17.9
1918—1923.....	201,793	3,674,075	18.2

Den genomsnittliga sjuktiden under karenstiden torde med ledning av dessa siffror kunna uppskattas till 18.2 dagar.

Ökningen i prestationskostnaderna genom införande av enhetliga grunder för sjukersättningens bestämmande under hela sjukdomstiden kan med ledning av det nu anförda uppskattas till *i avrundat tal 1,730,000 kronor*.

Vid ovanstående kostnadsberäkning hava alla statsanställda arbetare lämnats ur räkningen, d. v. s. kostnaderna för staten som arbetsgivare hava icke medräknats. En mycket betydande del av de statsanställda hava ju redan nu rätt att vid sjukdom på grund av olycksfall i arbete behålla minst så stor del av dem tillkommande avlöningsförmåner, som motsvarar sjukersättningen efter den nuvarande karenstiden.

Hänsyn har icke kunnat tagas till den omständigheten, att även hos vissa enskilda arbetsgivare anställda vid sjukdom på grund av olycksfall i arbete äro tillförsäkrade eller i verkligheten få uppbära större ersättningar än enligt 37 § i olycksfallsförsäkringslagen.

Förvaltningskostnader för arbetsgivarna.

Enligt 16 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete skall såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmåles.

Vidare är ömsesidigt försäkringsbolag, som avses i 4 § i lagen, skyldigt att till statsverket erlägga bidrag till bestridande av nämnda omkostnader. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och sätt, som av Konungen bestämmes, med belopp, motsvarande tre procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmåles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Införande av enhetliga grunder för sjukersättningens bestämmande under hela sjukdomstiden på sätt som nyss antagits skulle föranleda ökning av arbetsgivarnas andel i olycksfallsförsäkringens förvaltningskostnader därutinnan, att tilläggsavgifter och bidrag enligt anförda bestämmelser skulle komma att ökas i samma mån som de högre prestationskostnaderna tvingade försäkringsinrättningarna att uttaga högre försäkringsavgifter av arbetsgivarna.

Om därjämte den nuvarande karenstiden borttoges eller förkortades, så skulle även därigenom en ökning av försäkringsavgifternas sammanlagda belopp föranledas, då ju ett stort antal arbetare nu icke äro försäkrade för

karenstiden. Tilläggsavgifternas och bidragens belopp skulle då också komma att ökas.

Vid denna beräkning måste de ovan angivna olika alternativen betraktas vart och ett för sig.

Alt. 1. Karenstiden borttages. Antalet ersättningsberättigande olycksfall kan för detta alternativ, såsom framgår av de ovan gjorda beräkningarna, uppskattas till 35,000 för riks försäkringsanstalten och 37,000 för bolagen, om olycksfall bland statsanställda icke medräknas. För statens arbetare utgå nämligen inga tilläggsavgifter. De enligt nuvarande bestämmelser karensförsäkrade olycksfallen kunna för riks försäkringsanstalten uppskattas till omkring 23,500 och för bolagen till omkring 33,500. Genom karenstidens borttagande skulle alltså försäkringsrättningarna få att ersätta ytterligare ett antal olycksfall, som för riks försäkringsanstalten kan uppskattas till omkring 11,500 och för bolagen till omkring 3,500. För beräkning av den ökning i nettopremiebeloppen, som kan antagas bliva föranledd härav, förutsättes, att såväl den genomsnittliga dagliga sjukpenningen under karenstiden som läkarvårdskostnaden per sjukdag under samma tid får antagas till samma belopp för såväl riks försäkringsanstalten som bolagen. Läkarvårdskostnaden per sjukdag under karenstiden kan med hänsyn till olycksfallsstatistikens resultat antagas till i genomsnitt kronor 1.45. Antages den genomsnittliga sjukpenningen under karenstiden såsom förut till kronor 2.30 samt den genomsnittliga sjuktiden till 18.2 dagar, kan ökningen i nettopremiebeloppen uppskattas till 785,000 kronor för riks försäkringsanstalten och 239,000 kronor för bolagen.

En ytterligare ökning av premiebeloppet skulle föranledas av införandet av enhetliga grunder för sjukpenningens bestämmande under hela sjukdomstiden. Det mot sjukpenningen svarande nettopremiebeloppet skulle med anledning härav komma att ökas med i runt tal 1,730,000 kronor, varav 840,000 kronor för riks försäkringsanstalten och 890,000 kronor för bolagen.

Då bolagens bidrag enligt 16 § i lagen skola beräknas å bruttopremierna, d. v. s. nettopremierna med tillägg av bolagens egna förvaltningskostnader m. m., måste även ökningen i dessa premier beräknas. Huru stor ökningen i bolagens bruttopremier skulle bliva är emellertid svårt att säga. Sannolikt kommer bruttopremiebeloppet icke att behöva ökas i fullt samma proportion som nettopremiebeloppet. Enligt 1925 års räkenskaper utgjorde bolagens förvaltningskostnader i genomsnitt omkring 12 % av bruttopremierna. För nu ifrågavarande ändamål synes det emellertid vara tillräckligt att räkna med exempelvis 10 % av nettopremierna.

Ökningen i tilläggsavgifterna och bidragen skulle således under detta alternativ kunna uppskattas till 118,500 kronor eller i runt tal 120,000 kronor.

Alt. 2. Karenstiden förkortas till 14 dagar utan rätt för försäkringsrättningarna att meddela frivillig försäkring för karenstiden.

Antalet ersättningsberättigande olycksfall är i ovanstående beräkningar uppskattat till 45,000, om olycksfallen bland statsanställda icke medräknas. Av dessa beräknas 22,000 komma på riks försäkringsanstaltens del och 23,000 på bolagens.

Enligt 1922 års sjuklängdstabell för karensförsäkrade utgjorde antalet sjukdagar under tiden från och med den 15:e till och med den 35:e dagen efter olycksfallsdagen 81,815 för 10,000 den 4:e dagen efter olycksfallsdagen sjuka. Av dessa kvarstodo å 15:e dagen 6,226 sjuka, vadan den under ifrågavarande period infallande genomsnittliga sjuktiden för de å 15:e dagen sjuka uppgår till 13.1 dagar.

Då all försäkring för de 14 första dagarna enligt detta alternativ skulle upphöra, skulle det för försäkringsrättningarna erforderliga nettopremie-

beloppet på grund härav och med hänsyn jämväl till förkortningen i karenstiden komma att minska. Minskningen kan för riksförsäkringsanstaltens del uppskattas till 523,000 kronor och för bolagens del till 1,156,000 kronor.

Emellertid kommer å andra sidan införandet av enhetliga grunder för sjukpenningens bestämmande under hela sjukdomstiden att medföra en ökning av nettopremiebeloppet. För riksförsäkringsanstalten kan denna ökning beräknas till 381,000 kronor och för bolagen till 398,000 kronor.

Minskningen i de erforderliga nettopremiebeloppen begränsas sålunda till 142,000 kronor för riksförsäkringsanstalten och 758,000 kronor för bolagen.

Enligt detta alternativ skulle alltså en minskning i tilläggsavgifternas och bidragens belopp uppkomma, vilken minskning kan beräknas till 32.100 kronor eller i runt tal 30,000 kronor.

Alt. 3. Karenstiden förkortas till 14 dagar och frivillig försäkring för den förkortade karenstiden antages äga rum i ungefär samma omfattning som för närvarande.

Vid detta alternativs genomförande skulle ett antal av de nu icke karensförsäkrade olycksfallen med kortare sjuktid än 36 dagar komma att föranleda utgivande av ersättningar från försäkringsinrättningarna. Med ledning av de förut för detta alternativ angivna antalen ersättningsberättigande olycksfall kan detta antal uppskattas till för riksförsäkringsanstalten 7.500 och för bolagen 2.500.

Den erforderliga ökningen i nettopremiebeloppet kan på grund härav beräknas till 368,000 kronor för riksförsäkringsanstalten och 123,000 kronor för bolagen.

På grund av de enhetliga grundernas införande skulle emellertid de till försäkringsinrättningarna inflytande nettopremiebeloppen under detta alternativs förutsättningar behöva ytterligare ökas med följande belopp: för riksförsäkringsanstalten 696,000 kronor samt för bolagen 850,000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså ökningen i tilläggsavgifter och bidrag vid detta alternativs genomförande kunna uppskattas till 85,300 kronor eller i runt tal 85,000 kronor.

Av ovanstående framgår alltså att arbetsgivarnas bidrag till försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader skulle enligt alternativ 1 och 3 avsevärt ökas men enligt alternativ 2 något minska.

De ifrågasatta förändringarna rörande karenstiden m. m. kunna emellertid väntas komma att inverka på arbetsgivarnas andel i olycksfallsförsäkringens förvaltningskostnader även därutinnan, att bolagens egna förvaltningskostnader härav röna inverkan.

Enligt bolagens årsberättelser för 1925 uppgingo deras sammanlagda förvaltningskostnader nämnda år till omkring 923,000 kronor.

I avsikt att erhålla någon ledning för bedömande av huru stor förändring i bolagens förvaltningskostnader, som skulle kunna väntas inträda under de angivna förutsättningarna, har riksförsäkringsanstalten begärt yttranden i frågan från de olika bolagen. Yttranden hava inkommit från samtliga bolag utom Olycksfallsförsäkringsbolaget Mercur, Ömsesidigt. Avskrifter av de inkomna yttrandena bifogas *).

Två av bolagen, Enskilda järnvägars ömsesidiga försäkringsförening för olycksfall i arbete och Industriföreningen i Norrköping för ömsesidig försäkring, vilka icke meddela försäkring för den nuvarande karenstiden, hava angivit den för dem erforderliga ökningen i förvaltningskostnaderna till omkring 17,500 kronor resp. 2,500 kronor, om karenstiden borttages och omkring 11,500 kronor resp. 800 kronor, om karenstiden förkortas till 14 dagar.

*) Här utelämnade.

Ett av bolagen, Arbetsgivarnes Ömsesidiga Olycksfallsförsäkringsbolag, anför, att med hänsyn till den stora omfattning karenstidsförsäkringen för bolagets vidkommande redan tagit, skulle, om *enahanda grunder tillämpades* för bestämmande av sjukpenningen under och efter karenstiden, ett borttagande eller förkortande av karenstiden sakna nämnvärd praktisk betydelse. Som emellertid enligt nuvarande bestämmelser fastställandet av sjukpenningen efter karenstiden kräver betydligt mera arbete än som fordras för karenstidssjukpenningens bestämmande, måste administrationskostnaderna ökas, om det mera omständliga förfaringssättet tillämpas tidigare och följaktligen i flera fall. Enligt bolagets åsikt skulle därför ett fullständigt borttagande av karenstiden medföra en betydlig ökning av arbetet och därmed av administrationskostnaderna. Bolaget har emellertid icke uppgivit något belopp, vartill ökningen kunde väntas uppgå. Ett förkortande av karenstiden till 14 dagar skulle, enligt vad bolaget anför, måhända icke medföra lika stor kostnadsökning. Om vid förkortad karenstid förbud mot försäkring infördes och försäkringsinrättningarna därjämte befriades från skyldigheten att kontrollera arbetsgivarnas utbetalning av karenstidsersättningarna skulle måhända härigenom vinnas kompensation för det genom minskning av karenstiden från 35 till 14 dagar ökade arbetet.

Övriga bolag hava i särskilda yttranden lämnat meddelanden av, såvitt denna fråga angår, i huvudsak överensstämmande innehåll, nämligen att karenstidens borttagande eller förkortande till 14 dagar icke anses komma att i någon avsevärd mån inverka på bolagets administrationskostnader. Ett par av bolagen anse, att snarare någon minskning i administrationskostnaderna kunde förväntas på grund av större enhetlighet vid ersättningarnas bestämmande.

Såsom härav framgår innehålla bolagens yttranden icke material för någon fullständig beräkning av den sannolika ökningen i bolagens förvaltningskostnader.

Då det för bedömandet av frågan emellertid kan vara av vikt att äga kännedom om, i vilken utsträckning de i bolagen för närvarande försäkrade arbetarna äro försäkrade jämväl för den nuvarande karenstiden hava med ledning av från bolagen lämnade uppgifter samt olycksfallsstatistiken för år 1923 (det senaste år, för vilket densamma föreligger i bearbetat skick) i nedanstående tabell sammanförts uppgifter i nyssberörda avseende.

De i kol. 4 angivna talen grunda sig på av resp. bolag utförda approximativa beräkningar.

B o l a g	1	2		3	4
	Antal årsarbetare 1923	Därav karensförsäkrade		Antal årsarbetare 1926	
		absolut	i %		
Egid	17,188	7,547	43.9	17,000	
Lantbrukarne.....	63,524	47,385	74.6	65,000	
Enskilda Järnvägar	25,169	—	—	25,000	
Målarmästarna	2,814	2,814	100.0	—	
Byggmästarna	2,418	2,418	100.0	3,000	
A. Ö. O.	154,553	125,513	81.2	170,000	
Land och Sjö	93,144	84,754	91.0	110,000	
Mercur	55,682	43,849	78.7	58,000	
Textil	9,786	5,220	53.3	10,000	
Bokindustri	7,379	7,242	98.1	8,000	
Industriföreningen	23,873	—	—	20,000	
Sleipner	3,739	3,194	85.4	19,000	
Samtliga bolag	459,269	329,936	71.8	505,000	

Om de för år 1923 för de olika bolagen gällande procenttalen karensförsäkrade fortfarande vore tillämpliga, skulle härav följa, ett sammanlagt omkring 372,000 årsarbetare för närvarande vore karensförsäkrade i bolagen. Emellertid torde numera för flera bolag ett större procenttal än som i kol. 3 angives av de i bolagen försäkrade arbetarna jämväl vara karensförsäkrade. Sålunda uppgiver Arbetsgivarnes Ömsesidiga Olycksfallsförsäkringsbolag, att antalet i bolaget karensförsäkrade årsarbetare nu uppgå till omkring 87 % av hela antalet i bolaget försäkrade arbetare. Sammanlagt torde antalet i bolagen karensförsäkrade arbetare nu kunna uppskattas till 75 à 80 procent av bolagens hela årsarbetareantal. Antalet icke karensförsäkrade årsarbetare i bolagen skulle således kunna uppskattas till 20 à 25 procent av sammanlagda antalet i bolagen försäkrade årsarbetare eller 100,000 à 125,000.

Riksförsäkringsanstaltens administrationskostnader.

Beträffande den inverkan de ifrågasatta förändringarna skulle medföra i avseende på riksförsäkringsanstaltens av statsverket bestridda administrationskostnader blir denna givetvis olika under de särskilda ovanberörda alternativen.

Alt. 1. Karenstiden borttages.

I avseende å skaderegleringsarbetet skulle viss ökning uppstå. Av de år 1925 anmälda olycksfallen voro enligt verkställd uppskattning omkring 7 000 sådana, för vilka försäkring ej gällt för karenstiden. För att reglera dessa olycksfall samt de — utöver antalet år 1925 anmälda olycksfall — tillkommande omkring 4,500 olycksfallen under karenstiden torde, därest nu gällande grunder med pensionsavgiften såsom grund för ersättningens bestämmande bibehölles, behovet av ökad personal enligt uppgift av chefen för riksförsäkringsanstaltens första skaderegleringsbyrå kunna uppskattas till omkring 3 manliga e. o. kontorsskrivare och omkring 4—5 kvinnliga e. o. skrivbiträden.

Beräknas sjukersättningen efter arbetsförtjänsten även under den nuvarande karenstiden, kommer detta att medföra, att antalet lönebestämningar, som för närvarande beräknas uppgå till omkring 7,000, kommer att ökas till omkring 35,000. En stor del av dessa olycksfall, för vilka karensförsäkring för närvarande gäller, hänför sig emellertid till i industrier och hantverk fast anställd personal, för vilken lönebestämningen som regel är jämförelsevis enkel. Den ökning i personalbehovet utöver den nyss angivna ökningen, som uppstår till följd av att lönebestämning måste äga rum för samtliga olycksfall, torde kunna uppskattas till 1 förste amanuens, 1 andre amanuens och 1 e. o. kontorsskrivare (14:e graden) samt någon mindre ökning i arbetet för den kvinnliga personalen. Den sammanlagda ökningen för skaderegleringsarbetet skulle alltså bli omkring 6 manliga och 5 kvinnliga befattningshavare.

Å andra sidan skulle minskning uppstå i de egentliga försäkringsgöromålen därigenom, att dels arbetet med behandling av ansökningarna om karensförsäkring och därmed sammanhängande korrespondens och registerföring bortfaller, dels arbetet med premiedebiteringar förenklas. Däremot skulle arbetet med registrering av skador och andra därmed sammanhängande göromål något ökas. Minskningen i personalbehovet skulle enligt uppgift av chefen å försäkringsbyrån uppgå till 1 andre amanuens och omkring 7 kvinnliga e. o. skrivbiträden.

Nettoökningen i avlöningarna skulle enligt ovanstående kunna beräknas till omkring 16,000 kronor. Till detta belopp skulle komma dyrtidstillägg med förslagsvis 18 procent eller omkring 3,000 kronor.

Kostnaden för hyra och kontorskostnader m. m. skulle kunna antagas komma att ökas med cirka 2,500 kronor.

Vad beträffar kostnaden för riks försäkringsanstaltens ordsombud utgå ombudsarvodena i allmänhet dels med visst belopp för varje hos riks försäkringsanstalten registrerad arbetsgivare, dels med visst för olika fall växlande belopp för varje godkänt olycksfall, som drabbat i riks försäkringsanstalten försäkrad ej statsanställd arbetare. Summan av dessa senare arvoden utgjorde år 1925 cirka 132,500 kronor. Med beräkning av 30,500 olycksfall år 1925 skulle arvodet per olycksfall samma år i genomsnitt hava utgjort kronor 4:34. Då antalet olycksfall enligt förevarande alternativ beräknats komma att ökas med 4,500 skulle kostnadsökningen för ombudsarvoden bliva i runt tal 19,500 kronor.

Man skulle sålunda kunna antaga, att, om karenstiden borttages, kostnaderna sammanlagt skulle komma att ökas på följande sätt:

Avlöningar med dyrtidstillägg.....	cirka kronor	19,000:—
Hyra och kontorskostnader m. m.....	»	» 2,500:—
Ombudskostnader.....	»	» 19,500:—
	Summa kronor	41,000:—

Den för detta alternativ uppskattade förut omnämnda ökningen i tilläggsavgifter och bidrag uppgår till omkring 120,000 kronor och överväger alltså den beräknade ökningen av statsverkets utgifter för riks försäkringsanstalten.

Alt. 2. Karenstiden förkortas till 14 dagar utan rätt till karensförsäkring. Anmälningsplikten för icke ersättningsberättigande olycksfall skulle bortfalla.

Enligt detta alternativ skulle riks försäkringsanstaltens förvaltningskostnader något minskas.

Vad beträffar skaderegleringsarbetet skulle visserligen, om sjukersättningen beräknas efter arbetsförtjänsten från och med 15:e dagen efter olycksfallsdagen, antalet lönebestämningar komma att ökas från 7,000 till omkring 22,000. Å andra sidan skulle antalet anmälda olycksfall minskas från nuvarande omkring 30,500 till omkring 22,000. Med hänsyn till dessa båda faktorer torde den med skaderegleringsarbetet sysselsatta personalen kunna minskas med omkring 2 manliga e. o. kontorsskrivare och 3 kvinnliga e. o. skrivbiträden.

De egentliga försäkringsgöromålen skulle i avsevärd grad minskas genom karensförsäkringens bortfallande och förenkling i arbetet med registrering av skador m. m. Minskningen av personalen å försäkringsbyrån skulle kunna antagas till 1 andre amanuens och omkring 11 kvinnliga e. o. skrivbiträden.

För det statistiska arbetet beräknas personalbehovet komma att minskas med ett kvinnligt e. o. skrivbiträde.

På grund av ovanstående torde avlöningskostnaderna för anstaltens personal kunna beräknas nedgå med c:a 39,000 kronor jämte dyrtidstillägg efter 18 % med c:a 7,000 kronor.

Kostnaden för hyra, kontorskostnader m. m. torde komma att minskas med c:a 6,000 kronor.

Beträffande ombudskostnaderna torde dessa, under antagande att antalet olycksfall minskas med 8,500, kunna beräknas nedgå med c:a 37,000 kronor.

Sammanlagda utgiftsminskningen skulle alltså kunna antagas till

avlöningar och dyrtidstillägg.....	c:a kronor	46,000:—
hyra, kontorskostnader m. m.	»	» 6,000:—
ombudskostnader	»	» 37,000:—
	Summa kronor	89,000:—

Å andra sidan skulle, såsom förut nämnts, en minskning i tilläggsavgifternas och bidragens belopp uppkomma med c:a 30,000 kronor.

Alt. 3. Karenstiden förkortas till 14 dagar med rätt till karensförsäkring. Anmälningsplikten för icke ersättningsberättigande olycksfall borttages.

Vad beträffar skaderegleringsarbetet skulle antalet lönebestämningar komma att ökas från nuvarande omkring 7,000 till omkring 31,000. Personalen skulle under detta alternativ med hänsyn tagen till ökningen i arbetet på grund av dels antalet anmälda olycksfall och dels det ökade antalet lönebestämningar behöva ökas med 1 förste amanuens, 2 andre amanuenser och 1 e. o. kontorsskrivare samt 2 kvinnliga e. o. skrivbiträden.

Försäkringsgöromålen skulle enligt detta alternativ något ökas. Ett kvinnligt skrivbiträde anses ytterligare behöva anställas.

Den sammanlagda ökningen av personalkostnaderna antages till omkring 22,000 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg med omkring 4,000 kronor.

Hyra och kontorskostnaderna m. m. torde ökas med c:a 3,500 kronor.

Ombudskostnaderna beräknas, med en ökning av antalet olycksfall av c:a 500, komma att stiga med omkring 2,200 kronor.

Sammanlagda kostnadsökningen skulle alltså bliva

avlöningar och dyrtidstillägg	c:a kronor 26.000:—
hyra och kontorskostnader m. m.	» » 3.500:—
ombudskostnader	» » 2.200:—
	<hr/>
	Summa kronor 31,700:—

eller i runt tal 32,000 kronor.

Å andra sidan skulle tilläggsavgifter och bidrag komma att stiga med c:a 85,000 kronor.

I detta sammanhang vill riksförsäkringsanstalten för sin del framhålla, att det enligt anstaltens mening synes olämpligt ordna denna fråga på sätt under alternativ 2 och 3 angives. Beträffande särskilt alternativ 2 vill riksförsäkringsanstalten erinra om att då lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för olycksfall i arbete trädde i kraft år 1903, hade riksförsäkringsanstalten icke rätt att bevilja försäkring för den då till 60 dagar bestämda karenstiden. Det visade sig emellertid, med hänsyn till arbetsgivarnas där-om uttalade önsknings, nödvändigt att medgiva sådan rätt, vilket skedde redan genom en lag den 3 juni 1904. Även enligt nu gällande lag hava arbetsgivarna i mycket stor utsträckning visat sig uppskatta möjligheten att taga försäkring för den nuvarande karenstiden. Sålunda äro enligt olycksfallsstatistiken av samtliga arbetare hos större arbetsgivare 59,8 procent försäkrade för karenstiden. Av de i riksförsäkringsanstalten försäkrade äro 48,7 procent och av de i bolagen försäkrade 71,5 procent karensförsäkrade. Sannolikt hava dessa procenttal på senaste tiden förskjutits uppåt.

Det torde få påpekas, att även försäkringsrådets arbetsbörda torde komma att röna inverkan av en ökning av antalet ersättningsberättigande olycksfall i samband med karenstidens borttagande eller förkortning.

Möjlighet till en effektiv kontroll över de kortvariga sjukdomsfallen.

Den erforderliga kontrollen i avseende å sjukdom, som orsakats av olycksfall, utövas i allmänhet i första hand genom läkarna och i förekommande fall genom arbetsgivarna. Dessutom har riksförsäkringsanstalten för vissa fall sökt utöva kontroll dels genom sjukkassor, vilka antagits till riksförsäkringsanstaltens ombud, dels i fråga om Stockholm och Göteborg genom av anstalten anställda sjukbesökare i förening med anordnande av utbetaling

av ersättningar vid personligt besök hos respektive riks försäkringsanstalten eller ombudskontoret i Göteborg.

Anstalten har träffat avtal med 22 sjukkassor om viss medverkan vid handhavande av skaderegleringen, i vad den avser sjukpenning samt läkarvård och läkarintyg, varjämte anstaltens ombud i Göteborg beträffande olycksfall, som drabba i riks försäkringsanstalten försäkrade därvarande arbetare, har liknande uppgift som eljest tillkommer nämnda sjukkassor. I dessa fall sker den sålunda avsedda skaderegleringen med tillämpning av ungefär samma system befräffande mellanhavandet mellan anstalten och kassan, som mellan anstalten och vederbörande större arbetsgivare tillämpas, när fråga är om arbetare hos dylika arbetsgivare, vilka åtagit sig att själva förskottera sjukpenning, läkarintyg och läkarvård. Anstalten bestämmer, om olycksfall i arbete skall anses föreligga samt, därest sjukdomstillståndet varar över karenstiden, det belopp, vartill arbetsförtjänsten skall beräknas. I många fall måste anstalten även bestämma sjukhjälpens belopp och den tid, för vilken den skall utgå. Redovisning angående sjukkassans utbetalningar lämnas varje månad, varvid samtliga verifikationer, de skadades kvitton å bekommen sjukhjälp samt läkarintyg, läkarvårdsräkningar m. m. granskas av riks försäkringsanstalten. I fråga om två sjukkassor samt anstaltens ombud i Göteborg har anstalten ansett sig kunna medgiva viss större frihet beträffande deras ifrågavarande arbete för anstaltens räkning än som ansetts kunna lämnas övriga sjukkassor.

Nyss nämnda anordning för samverkan med sjukkassor har i stort sett visat sig lämplig. Den nuvarande splittringen av sjukkasseväsendet medför dock, att någon samverkan mellan riks försäkringsanstalten och sjukkassorna i någon större omfattning icke är möjlig. Det är också givet, att endast vissa sjukkassor på samma sätt lämpa sig för det ifrågavarande samarbetet.

I de fall, där större arbetsgivare vilja åtaga sig att förskottera vissa ersättningar till de skadade, kan arbetsgivaren ofta härigenom hava en särskild anledning att utöva starkare kontroll beträffande den skadade än eljest. För främjande av dylik förskottering har anstalten tidigare avgivit förslag, vartill anstalten får hänvisa. (Anstaltens utlåtande den 8 april 1926 till riksdagens andra särskilda utskott.)

På sätt riks försäkringsanstalten även vid olika tillfällen tidigare framhållit, lära med nuvarande organisation av olycksfallsförsäkringen och av sjukkasseväsendet ytterligare åtgärder icke stå till buds för åstadkommande utan alltför betungande kostnader av någon i stort sett bättre kontroll beträffande de kortvariga olycksfallen.

Att emellertid en mer effektiv dylik kontroll är av behovet påkallad, synes anstalten framgå av vunen erfarenhet. En sådan kontroll torde bliva så mycket mer erforderlig i samma mån som *dels* ersättningarna under den nuvarande karenstiden höjas, *dels* vid inträffande sjukdom på grund av olycksfall i arbete sålunda förhöjda ersättningar skulle komma att utgå till sjuk, vilken tillika är medlem i sjukkassa och som på grund av sålunda fortfarande bestående dubbelförsäkring skulle erhålla ersättning även från sjukkassan.

Riks försäkringsanstalten har även hos de enskilda bolag, vilka driva försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen, anhållit om yttrande angående möjligheten att utöva effektiv kontroll över de kortvariga sjukdomsfallen. I de svar, som i anledning härav avgivits och till vilka riks försäkringsanstalten får hänvisa, har särskilt framhållits att den effektivaste kontrollen, under hänsynstagande till den behandlande läkarens utlåtande, vinnes genom samarbete mellan vederbörande försäkringsinrättning och den skadades arbetsgivare.

I detta ärendes handläggning hava deltagit, förutom undertecknade, byråcheferna von Schulzenheim och Odelstierna. Ärendet har föredragits av undertecknad Östrand, i vad angår kostnaden för skadeersättningarna och förvaltningskostnaderna för arbetsgivarna samt därmed sammanhängande frågor, och i övrigt av undertecknad Eisen.

Stockholm den 29 september 1926.

Underdånigst

J. MAY.

ALBERT EISEN.

DAVID ÖSTRAND.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
6 december 1927.*

Närvarande:

justitierådet VON SETH,
justitierådet WEDBERG,
regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA,
justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 2 december 1927, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 rege-
ringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäk-
ring för olycksfall i arbete.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet före-
dragits av hovrättsrådet Holger Elliot.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Oskar Adelson.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 4 januari 1928.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Pettersson, lagrådets den 6 december 1927 avgivna utlåtande över det den 2 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.*

Föredraganden hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, efter redaktionella jämkningar i ingressen och 6 §, jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas 1928 års riksdag till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.